

Розвиток творчого потенціалу особистості в позашкільному закладі

Автор: Іванишина Наталія Іванівна

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

«ВІННИЦЬКИЙ МІСЬКИЙ ПАЛАЦ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

ІМЕНІ ЛЯЛІ РАТУШНОЇ»

РОЗВИТОК

ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ОСОБИСТОСТІ

У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

номінація «Навчально - методичний посібник»

Іванишина Наталія Іванівна,

методист відділу

художньо-естетичного виховання,

тел. (093) 600-23-79

м. Вінниця

2020

Автор: **Іванишина Наталія Іванівна**, методист відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної»

Іванишина Н.І. Розвиток творчого потенціалу особистості у позашкільному закладі. Методичний посібник / Іванишина Н.І. – Вінниця: ММК, 2020. 55 с.

Рецензенти:

Побережна І.В., методист з навчальних дисциплін (художньо-естетичний цикл, виховна робота).

Мусійчук С.І., директор комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної».

Рекомендовано методичною радою

комунального закладу

«Вінницький міський палац дітей та юнацтва

імені Лялі Ратушної»

(Протокол № 2 від 24.01.2020 р.)

В запропонованому посібнику розкривається проблема розвитку та формування творчого потенціалу особистості в позашкільному навчальному закладі. Розкриті психолого-педагогічні проблеми формування та впровадження інноваційних технологій, методів та прийомів в роботу творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів.

Методичний посібник призначений для методистів, педагогічних працівників позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4

РОЗДІЛ I. Науково-теоретичні засади формування та розвитку творчого потенціалу особистості в позашкільному закладі

1.1. Психолого-педагогічні аспекти формування та розвитку творчої особистості дитини в психологічній та педагогічній літературі..... 6

РОЗДІЛ II. Розвиток творчого потенціалу особистості у позашкільному закладі

2.1. Інноваційні технології, методи та прийоми що сприяють розвитку творчого потенціалу вихованців позашкільного закладу..... 13

РОЗДІЛ III. Використання інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців

3.1. Практичне застосування інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної».....31

ВИСНОВОК..... 45

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА..... 47

ДОДАТКИ48

«Педагогічна ідея - це повітря, в якому розправляє крила педагогічна творчість»

Василь Сухомлинський

ВСТУП

Позашкільний навчальний заклад – це повноцінна ланка в системі неперервної освіти, яка реагує на зміни у суспільстві, надає учнівській молоді широкі можливості для розвитку творчого потенціалу, вільного самовизначення та самостійності кожного вихованця. А керівникам гуртків – можливість творчо підходити до моделювання занять, активно впроваджуючи різноманітні можливості формування та розвитку творчої активності вихованців.

Законом України «Про позашкільну освіту» визначені пріоритетні завдання позашкільної освіти: створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, задоволення їх потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації; пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих дітей [1, С.5]. На реалізацію цих завдань і спрямовується діяльність позашкільного навчального закладу.

Позашкільна освіта будується на основі законів творчості, що передбачає: спілкування,

успіх, здатність бути захищеним на випадок невдач [2, С.1,2].

Питання розвитку творчої особистості не є вчорашнім, нинішнім чи завтрашнім. Воно є постійним для суспільства в цілому і для освіти зокрема. Змінюється лише динаміка його гостроти: чим проблемнішим є суспільство, тим воно гостріше, і тим важливіша роль у ньому віддається нам, працівникам - позашкільникам.

Розвиток суспільства у нових умовах ставить завдання формування творчого потенціалу особистості. Сучасному суспільству потрібне не стільки репродуктивне мислення, яке цінне у стабільний час або у час перенасичений творчою енергією, скільки продуктивне мислення. Адже суспільство потребує швидких змін, нових прогресивних, креативних ідей. У наш час користуються попитом конкретні програми, спрямовані на розвиток творчого потенціалу та креативності особистості.

Педагоги разом з батьками покликані сприяти соціальній адаптації особистості у реальному житті. У відкритій системі соціалізації розглядаються найбільш демократичні та гнучкі засоби залучення сім'ї до співпраці у вихованні та розвитку дітей і підлітків.

Кажуть, що усі діти народжуються з якимось даром. Виховання обдарованої особистості потребує реалізації цілої системи державних заходів, які б спиралися на комплексну наукову розробку, де поважне місце зайняли б педагогіка та психологія як науки, які досліджують теоретичні і прикладні сторони формування творчої особистості.

Проте, слід відмітити, що сьогодні у позашкільній відсутній система роботи з формування творчої компетентності вихованців, існує недостатнє методичне забезпечення закладів, недостатній рівень методичної, психологічної підготовки педагогів, недостатня підготовка практичних психологів до роботи з дітьми, що виявляють нестандартність у поведінці і мисленні, а це призводить до неадекватної оцінки їх особистісних якостей і всієї їхньої діяльності.

На сьогоднішній день проведена велика робота в галузі дослідження психології розвитку особистості, її творчого та креативного мислення, методів розвитку творчого потенціалу. Але ще досі немає єдиної точки зору на проблему розуміння сутності креативності, її механізмів, особливостей прояву творчості та креативності, взаємозв'язку інтелекту та творчих здібностей [3, С.394].

РОЗДІЛ І. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

1.1. Проблема формування та розвитку творчого потенціалу дитини у педагогічній та психологічній літературі.

Повсякденний досвід дає нам безліч прикладів того, що кожна людина мислить по-своєму. Завжди знаходяться люди, що мислять інакше, ніж інші, уміють глянути на дійсність під іншим кутом зору. Нестандартність мислення лежить в основі майже усіх винаходів, наукових відкриттів, вона за всіх часів приводила до народження ідей, що рухають людство

вперед.

Творчість - процес народження нового, що об'єктивно здійснюється в природі або в людині; у природі - зародження, зростання, визрівання; у людській роботі - створення нових думок, почуттів або образів, які стають безпосередніми регуляторами творчих дій.

Отже, зародження, зростання і визрівання нових думок, почуттів або образів цих регуляторів на відміну від конструювання, яке комбінує старе і відоме, - це новий принцип дій творчої людини. І тому результатом творчого процесу є продукт оригінальний, об'єктивно цінний і самодостатній. Продуктами творчості бувають; відкриття, винаходи, нові художні образи неабиякої сили, художні твори. Суть у них одна. Різняться вони лише засобами проникнення у природу. [3, С. 397]

У статті 31 Конвенції про права дитини йдеться, про те що дитина має право на участь у культурному і творчому житті, має право на участь в іграх, дозвіллевих заходах, які відповідають її віку, займатися мистецтвом, тобто її діяльність направлена на її творчий розвиток.

Найбільш сприятливі умови для розвитку дитячої творчості різного напрямку (естетичної, технічної, наукової та ін.) розкриваються у позашкільних навчальних закладах, які зумовлені такими факторами і обставинами, як:

- особливі відносини, які найкращим чином залучають кожну дитину до активної перетворюючої діяльності;
- гарантія і забезпечення можливості практичного здійснення розвитку творчих інтересів і здібностей;
- вільний вибір будь-якого виду діяльності;
- наявність технологій виховання всебічно розвиненої гармонійної особистості, створення такого типу відносин, за якими сама особистість прагне максимальної реалізації сил і здібностей.

Творчому розвитку дитини завжди приділялася велика увага у педагогічній теорії і практиці. У сучасних умовах розвитку нашого суспільства, його значних соціально-економічних трансформацій здатність людини до творчості набуває особливого звучання.

Отже позашкільні установи мають яскраво виражену специфіку впливу на особистість дитини. І саме вивченню питання про виховання, впливу на особистість дитини в умовах позашкільних закладів, розвитку в них дитячої творчості присвятили роботи такі відомі педагоги, як Л.Виготський, А.Амонашвілі, Т.Сущенко, С.Шацький, Г.Пустовіт, Л.Ковбасенко та ін. [4, ст. 7].

Як зазначала доктор педагогічних наук Тетяна Іванівна Сущенко, позашкільну педагогіку можна розглядати як науку про виховання творчістю. Пріоритетними її категоріями є поняття "співтворчість, захоплення, інтерес, творча діяльність, дослідництво, інтелектуальна незалежність, саморозвиток, психологічний комфорт, обдарованість,

гармонійний і всебічний розвиток, взаємодія” [5, ст. 47].

Педагогічний процес у позашкільних навчальних закладах спрямований на всебічний розвиток творчої особистості, формування соціального досвіду на основі власних бажань дитини, урахування її нахилів і задатків. У позашкільному педагогічному процесі дитина не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності і неповторності вона доповнює, удосконалює те, що засвоїла, чого навчилася. У цьому полягає закон творчої поведінки й особливість методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов'язковому заохоченні дитини, багатстві вражень, створенні оптимальних людських стосунків, які є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти.

Найголовніша функція позашкільних навчальних закладів - знайти такі види діяльності, таку працю, де дитина змогла б себе розкрити, стати справжнім творцем. Без цього не може бути й мови про розвиток творчої, всебічно розвиненої особистості.

Ш. Амонашвілі вважав, що “...пустощі дитини - це мудрість дитинства. Це вияв творчості дитини, прагнення до нестандартної поведінки. З пустунів виростають творчі особистості” [6,ст.12]. Виховання творчої й гармонійно розвиненої особистості спирається на вільний вибір.

С. Шацький, один із організаторів перших позашкільних закладів, наголошував, що «завдяки позашкільному вихованню можна досягти того, що всі діти й підлітки зможуть розвивати свої творчі здібності, позитивні інтереси». Він писав, що діти допитливі, намагаються до всього доторкнутися, усе спробувати; прагнуть виявити себе, ділитися своїми враженнями, звідси і розвиток творчої уяви, фантазії. У своїй практичній діяльності С. Шацький завжди створював найсприятливіші умови для творчої цікавої роботи, в якій діти могли б «проявити себе». Пропонуючи відкрити дитячі клуби, він спирався на головну ідею цих об'єднань - організувати центр. На його погляд, клуб - це таке творче об'єднання вихованців, де створені найсприятливіші умови для різноманітних зустрічей, цікавого дозвілля, змістовної праці, занять мистецтвом, гри тощо [7, ст. 260].

Л. Виготський зауважував, «що творчість існує всюди, де людина уявляє, комбінує чи створює щось нове, яким малим би воно не вважалося у порівнянні з творчістю геніїв» [8, ст14]. Тому треба розпізнати і розвивати лінію творчого розвитку дитини і створити для неї відповідні умови. Будь-яка дитина має здібності до творчості, необхідно лише її організувати.

В основному за період 1920-1930 рр. в Україні склалася державна й суспільна мережа позашкільних закладів, що дало можливість розвивати всебічні здібності та інтереси молодого покоління.

Головною метою виховної діяльності таких закладів було визначено всебічний гармонійний розвиток особистості, започатковано особистісний підхід до дитини, визнано цінність, необхідність позашкільного виховання. Прагнення до виховання всебічно гармонійно розвиненої особистості сприяло розкриттю природного таланту дітей.

Як свідчать документи і матеріали у 1930-1940 рр. виховна робота в позашкільних закладах проводилася за таким основними напрямками: політико-виховний; технічно-виробничий; науково-дослідницький; художньо-естетичний; військово-фізкультурний; екскурсійно-туристський; оздоровчий; патріотичний; дозвіллевий.

Такі напрями позашкільної діяльності створювали умови для всебічного розвитку молодого

покоління: формування свідомості юних громадян держави, патріотів, зростання потенціалу їхньої творчої діяльності, професійної орієнтації.

Зміст виховної роботи полягав у задоволенні потреб держави, запитів дітей та підлітків у різних галузях культури, науки й техніки, організації змістовного й цікавого дозвілля.

Визначилися типи позашкільних закладів як комплексних (будинки, палаци піонерів, дитячі містечка, парки тощо), так і спеціалізованих (станції юних натуралістів, техніків, туристів; музичні, художні, спортивні школи; бібліотеки, бібліотеки-читальні, дитячі театри, кінотеатри, театри ляльок, дитячі залізничі тощо). Різні мотиви спонукали дітей та підлітків відвідувати ці позашкільні заклади.[4, ст.9]

Таким чином, в Україні позашкільна робота з дітьми проводилася з метою задоволення їх культурних інтересів і запитів, розвитку самодіяльності та творчих здібностей, організації розумного та цікавого дозвілля, а головне, як допомога школі у вихованні майбутніх громадян держави. До середини 1941 р. в Україні вже була створена й функціонувала широка мережа позашкільних дитячих закладів різних типів, одним із основних принципів роботи яких був розвиток ініціативи і творчості вихованців та забезпечення можливості участі кожного школяра в різних видах діяльності відповідно до його інтересів і віку.

Вивчення матеріалів досліджуваного періоду показує, що позашкільна робота була «надзвичайно важлива, тому що вона могла допомогти правильному вихованню дітей, створенню умов для їх всебічного розвитку» [9, ст.44].

Необхідно було підхоплювати ініціативу дітей, допомагати в їх творчій роботі, керувати ними, спрямовувати їх інтереси.

Якщо говорити про проблему розвитку творчих здібностей особистості з погляду психології, то можна зазначити, що на перший план виходять поняття “творчі здібності” і “креативність”. І деякі психологи вважають їх тотожними, стверджуючи, що креативність є самостійним фактором, що не залежить від інтелекту (Дж.Гілфорд, К.Тейлор, Г.Груббер, Я.О.Пономарьов, Е.П.Торренс та інші).

Інші вважають, що високий рівень розвитку інтелекту передбачає високий рівень розвитку творчих здібностей і навпаки (Д. Векслер, Р. Уайсберг, Г. Айзенк, Л. Термен, Р. Стенбергта та ін.).

На думку третіх, творчих здібностей, як таких, не існує, головну роль у детермінації творчості грають мотивація, цінності, емоційний стан, особистісні риси та ін. (А. Танненбаум, А. Олох, Д.Б. Богоявленська, А. Маслоу та ін.).

Психологічна наука, як зазначає М.Г. Ярошевський, у ХХ столітті відмовилася від твердження про унікальність творчого акту і творчої особистості. Психологи переконані, що здатність до творчості закладена в кожній людині, яка реалізує її різною мірою в різних умовах.

Концепція виховання творчої особистості має бути тісно пов'язана із провідними тенденціями, що визначають прогресивний розвиток людства, спираються на творчий потенціал людської особистості і впливають на його подальше становлення [3, ст 402-404].

Сьогодні особливо актуальною є об'єктивна потреба в активному розвитку творчого, інтелектуального потенціалу кожної особи, нації, суспільства в цілому. Творчість своєю

сутністю, внутрішньо переплітається з такими проблемами, як свідомість, мислення, пізнання, критика, практика, передбачення, соціальний ідеал.

Сучасний стан дослідження проблеми можна охарактеризувати як процес зближення двох підходів: процесуального - дослідження фаз, станів, стадій та результатів перетворення предмета творчості та особистісного - дослідження суб'єкта творчої діяльності - його потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, властивостей, самосвідомості, емоцій, почуттів (Д.Б. Богоявленська, Л.С. Виготський В. Давидов, Д.Б. Ельконін, Г.С. Костюк, О.М. Матюшкін, В.С. Мерлін, В.О. Моляко, В.В. Рибалка, В.М. Русалов, М.О. Холодна, В.С. Юркевич та ін.).

З погляду психодіагностики креативність трактується як вектор інтенсивності творчої тенденції особистості, що включає можливість її виміру, знаходження зв'язків з іншими проявами особистості (А. Анастасі, Є. Артем'єва, С. Бешелев, В. Бітінас, Е. Браверман, Ф. Гурвич, Є. Мартинова, В. Мельников, М. Мучник, Я. Окунь, Г. Суходольський, Л. Ямпольський та ін.).

Основне завдання психології творчого розвитку полягає в розкритті психічних закономірностей і механізмів творчого процесу і креативності. Творчість розглядається як основа і механізм розвитку психіки (Н. В.Кіпіані, А. М. Матюшкіна, Я. О. Пономарьов, І. М. Семенов та інші), а його дослідження зв'язуються з закономірностями мислення (Н. Г. Алексєєв, С. М. Бернштейн, В. С. Біблер, В. Н. Тушкін, О. К. Тихомиров, Е. Г. Юдін).

Отже, роблячи висновки з вищезазначеного, можна стверджувати, що творчість є тим містком, через який проходять емоційно - естетична реакція від сприйняття до відтворення і закріплюються як особистісні новоутворення.

Висвітлення матеріалів у педагогічній та психологічній літературі показує, що позашкільна робота була "надзвичайно важлива, тому що вона могла допомогти правильному вихованню дітей, створенню умов для їх всебічного розвитку" [4, ст.15]

Дитяча творчість є найвищою формою активності й самостійності особистості, що спрямована на створення цінностей у різних сферах її життєдіяльності. Результати такої діяльності мають соціальну значущість і вирізняються новизною поставлених завдань і шляхів їх вирішення. Має відбуватися тісна співпраця між батьками, педагогами та дітьми. Однак, для цього необхідно створити відповідні умови. Батьки повинні пропонувати дітям участь у дитячих об'єднаннях за інтересами, а педагоги заохочувати їх, залучати до роботи в гуртках, участі в концертах, конкурсах, змаганнях, виставках тощо. Щоб визначити сфери інтересів і можливостей особистості, необхідно спостерігати за дітьми, виявляти їх зацікавленість, підтримувати та стимулювати їхню творчість.

Задля плідної роботи у позашкільній галузі, необхідна також співпраця вихованця та педагога. Ситуація співтворчості позитивно впливає на всі мотиви діяльності, є водночас метою та засобом процесу навчання і виховання. Щоб організувати співтворчість педагога та вихованця у практичній діяльності, необхідна загальна евристична спрямованість навчання і виховання, яка забезпечується збільшенням кола пошуково-творчих завдань, створенням психологічної атмосфери співпраці, взаємної підтримки, співтворчості.

Отже, творчий розвиток дитини, вияв її активності у певній мірі залежав і залежить від створених умов, методів та форм організації позашкільної роботи, вмiлого педагогічного керівництва тощо. Забезпечення психологічного комфорту, атмосфери доброзичливості, співпраці, ситуації успіху, створення умов для задоволення потреб дитини і розвитку

дитячої творчості було і залишається одним із основних завдань діяльності позашкільного навчального закладу.

РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

2.1. Інноваційні технології, методи та прийоми що сприяють розвитку творчого потенціалу вихованців позашкільного закладу

Наше сьогодення потребує творчих, обдарованих, інтелектуально розвинених громадян, адже від них залежить майбутнє країни. Основна педагогічна задача сьогодення це виховання громадянина України, підготовленого до життя в сучасному суспільстві, здатного навчатися оперувати й управляти інформацією, приймати виважені рішення, ефективно взаємодіяти з людьми, усвідомлювати свою роль у державі і світі, адекватно реагувати на проблеми і виклики часу, нести відповідальність за власні вчинки, досягати творчої самореалізації. Отже, створення умов для розвитку особистості – як неповторної індивідуальності здатної до творчої самореалізації - завдання педагога сьогодні.

Інноваційні технології швидко увійшли в усі галузі нашого життя. Поняття **інновація** в перекладі з грецької означає «**оновлення**», «**новизна**», «**зміна**» з'явилося вперше в зарубіжних дослідженнях XIX ст., в техніці. В Україні на початку 90-х років XX ст. взято курс на розвиток інновацій.

Інновація в освіті - це:

- *результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем;*
- *процес оновлення чи вдосконалення теорії й практики освіти, який оптимізує досягнення її мети.*

Період часу від зародження нової ідеї, створення і поширення нововведення і до його використання прийнято називати життєвим циклом інновації. З урахуванням послідовності проведення робіт життєвий цикл інновації розглядається як інноваційний процес.

Найважливіша вимога сучасної освіти - вироблення у суб'єктів освітнього процесу індивідуального стилю діяльності, культури самовизначення, відбувається їхній особистісний розвиток.

Інноваційні технології дають можливість, з одного боку, показати дітям "світ у цілому", а з іншого - звільнений за рахунок цього навчальний час використовувати для повноцінного здійснення профільної диференціації у навчанні.

Використання нових інноваційних технологій у навчально-виховному процесі дозволяє педагогам закладу реалізувати свої педагогічні ідеї, тобто, створювати нові *педагогічні технології*. А вихованцям, в свою чергу, дає можливість самостійно вибирати освітню траєкторію - послідовність і темп вивчення тем, систему тренувальних завдань і задач,

способи контролю знань.

Нині існують педагогічні технології інноваційного навчання, що активно використовуються в позашкільному освітньому процесі:

- **технологія інтерактивного навчання;**
- **технологія мнемотехніки;**
- **технологія сторітелінгу;**
- **технологія перевернутого навчання;**
- **проектна технологія;**
- **технологія колективних творчих справ;**
- **технологія трансляції досвіду;**
- **комп'ютерно-інформаційна технологія;**

Спробуємо розкрити основні питання цих технологій: їх сутність, значення та особливості використання в педагогічному процесі.

Технологія інтерактивного навчання

Конфуцій писав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю — я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю — я набуваю знань. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром».

Ці слова є своєрідним поясненням інтерактивного навчання, з яким безпосередньо пов'язані педагогічні інновації.

Сутність технології інтерактивного навчання у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це спів-навчання, у якому і педагог і вихованці є суб'єктами педагогічного процесу.

Педагог виступає лише в ролі організатора навчання, координатора роботи груп, дискусії. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно-зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі.

Під час застосування інтерактивних технологій, як правило, моделюють реальні життєві ситуації, пропонують проблеми для спільного розв'язання, застосовують рольові ігри.

В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного вихованця. А це в свою чергу зобов'язує педагога (організатора навчального процесу) зробити кожного учасника занять активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;
- взаємного інформаційного, духовного збагачення. Навчальний процес слід

організувати таким чином, щоб учасники його могли обмінятися життєвим досвідом, отриманою інформацією;

- особистісно-зорієнтованого навчання.

Застосування інтерактивних технологій потребує старанної підготовки педагога та вихованця. Вони мають навчитися успішно спілкуватися, використовувати навички активного слухання, висловлювати особисті думки, вміти ставити запитання й відповідати на них.

Ефективність інтерактивної технології залежить від умінь педагога:

- давати дітям завдання для попередньої підготовки: прочитати, обміркувати, виконати самостійні підготовчі завдання;

- відбирати для заняття такі інтерактивні вправи, які дали б гуртківцям «ключ» до засвоєння теми;

- під час інтерактивних вправ давати дітям час подумати над завданням, щоб вони сприйняли його серйозно, а не механічно або «граючись» виконали його;

- на одному занятті використовувати одну-дві інтерактивні вправи, а не їх калейдоскоп;

- здійснювати спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, зокрема акцентуючи увагу й на іншому матеріалі теми;

- проводити швидкі опитування.

Технологія мнемотехніки

Нові освітні стандарти вимагають від педагога пошуку нових методів, які активізують пізнавальну активність дітей в процесі різних видів діяльності.

У педагогіці мнемотехнику називали по-різному: і сенсорно-графічними схемами, і предметно-схематичними моделями, і колажем, і схемою складання розповіді.

Але, в будь-якому випадку **мнемотехніка** – технологія ефективного засвоєння інформації. Іншими словами це система правил і прийомів, що полегшують процес запам'ятовування інформації шляхом утворення додаткових асоціацій (малюнків) розвиває асоціативне мислення і уяву, підвищує пильність.

Технічний арсенал сучасної мнемотехніки складається з набору уніфікованих прийомів запам'ятовування, що дозволяють зберігати у пам'яті різну інформацію однотипно. Мнемотехніка забезпечує дуже глибоке розуміння матеріалу, оскільки методи запам'ятовування наказують створювати в уяві яскраві образні ілюстрації для понять і визначень.

Кому потрібна мнемотехніка?

У житті: Будь-якій людині доводиться пам'ятати певну кількість точних відомостей. Ми

звикли все це записувати в електронні або записні книжки. Привчіть себе записувати потрібні вам відомості в свій мозок. Тоді ви не будете залежати від батарейок в телефоні або планшеті. Ви не зможете втратити інформацію. Це дуже зручно - пам'ятати все, що потрібно. Іноді в пам'ять записати і знайти там інформацію набагато швидше.

Педагогам: Мнемотехніка виникла як частина ораторського мистецтва. Коли педагог заглядає в конспект - це не додає йому поваги. Запам'ятавши матеріал лекції, вам більше взагалі ніколи не доведеться витратити час на підготовку.

Дітям: Мнемотехніка дозволить краще запам'ятати інформацію. Починати навчання дитини можна вже з 3-4 років, використовуючи спеціально розроблені для цього прийоми мнемотехніки.

Для дітей на практиці можна застосовувати такі вправи цієї технології.

Мнемокартинки. Використання картинок з простим зображенням, яке зрозуміє дитина. Картинка може мати на увазі один предмет (поняття) або кілька. За допомогою картинок можна поповнювати словниковий запас дитини, навчати його якимось простим діям повсякденному житті.

Мнемоцепочки. Кілька картинок, які представляють собою правильну послідовність будь-які дії або події. Наприклад, зміна пір року, процес від пробудження до виходу з дому (прибирання ліжка, умивання, чищення зубів, сніданок, одягання) і так далі.

Мнемотаблиці. Являють собою кілька зібраних разом картинок: від 4 до 9, які шифрують вірші для дітей, казки, навчальні історії та інше.

Всі вправи та методи технології мнемотехніки можна адаптувати до будь якого напрямку освітнього процесу.

Наприклад: на заняттях з хореографії багато часу витрачається на запам'ятовування танцювальних рухів з дітьми. На кожну музичну фразу вивчається певний танцювальний рух, на який поступово придумується картинка - асоціація (зображення). Таким чином, весь танець може бути замальований за допомогою мнемоквадратів, які в процесі перетворюються на мнемодоріжки, а потім переходять до рівня мнемосхем. І кожну мнемосхему дитина по пам'яті може використовувати та відтворювати самостійно для закріплення вивченого матеріалу.

Мнемотехніка має такі основні переваги у навчанні дітей:

- зменшуються стреси від навчання;
- підвищується самооцінка дитини;
- формується вміння самостійно вчитися;
- збільшується об'єм пам'яті;
- дітям легше виділяти істотне, знаходити спільне і відмінне;
- підвищується інтерес до навчання.

Необхідність використання мнемотехніки для дітей молодшого шкільного віку полягає в тому, що якраз у цьому віці у дітей переважає візуально-образна пам'ять. Найчастіше запам'ятовування відбувається мимоволі, просто тому, що якийсь предмет або явище потрапили в поле зору дитини. І якраз саме мнемотехніка допомагає спростити процес запам'ятовування, розвинути асоціативне мислення і уяву, підвищити уважність.

Технологія сторітелінг

Працюючи з сучасними дітьми, помічаємо їхню яскраву індивідуальність і розуміємо, що їм необхідний зовсім інший формат освіти, використання оновлених технологій.

У сучасному світі вміння говорити, формулювати власні думки – необхідні життєві навички для кожної людини. На сьогодні володіння інформацією, її обробка, вміння чітко передавати почуття, аргументувати свою позицію – головні задачі, які стоять перед освітою.

Мова – це складний психологічний процес, який неможливо оцінювати, розвивати окремо від мислення або сприймання. Розповідь історій – процес емоційний, захоплюючий, який добре запам'ятовується.

Можна зробити висновок, що Сторітелінг це технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. У перекладі з англійської **story** означає історія, а **telling** – розповідати. Отже, сторітелінг – це розповідь історій.

Види сторітелінгу

- **Культурний** – розповідає про цінності, моральність та вірування;
- **Соціальний** – розповідь людей один про одного (можна розповідати дітям історії з життя відомих людей, що може стати для них прикладом для побудови свого життя).
- **Міфи, легенди** – вони відображають культуру й нагадують нам, чого в житті слід уникати аби бути щасливим.
- **Jump story** – всі люблять слухати історії про містичних істот, коли неочікуваний кінець змушує підстрибнути на стільці від страху. Такі історії допомагають подолати власні страхи.
- **Сімейний** – сімейні легенди зберігають історію наших пращурів. Ці історії передаються з покоління в покоління та мають повчальний характер.
- **Дружній** – ці історії об'єднують друзів, оскільки вони згадують про певний досвід, який вони пережили разом.
- **Особистий** – особисті історії розповідають про власний досвід та переживання. Це важливий вид сторітелінга, оскільки подібні історії допомагають зрозуміти себе, і почати розвиватися.

Основні функції сторітелінгу

1. Мотиваційна. Це спосіб переконання учнів, який дає змогу надихнути їх на прояв ініціативи в навчальному процесі.

2. Об'єднуюча. Історії є інструментом розвитку дружніх, колективних міжособистісних

стосунків у групі.

3. **Комунікативна.** Історії здатні підвищити ефективність спілкування на різних рівнях.

4. **Інструмент впливу.** Дозволяє не директивно впливати на учнів та формувати в них суспільно корисні переконання.

5. **Утилітарна.** Один із найпростіших способів донести до інших зміст завдання або проекту.

Сучасне підростаюче покоління спілкується, переважно, у віртуальному світі. Тому реальне спілкування стає мистецтвом, якому потрібно навчати знову. Для цього чудово підходить технологія «сторітелінгу».

Сторітелінг - це творча розповідь. На відміну від фактичної розповіді (переказу, опису по пам'яті), яка ґрунтується на роботі сприймання, пам'яті, відтворювальної уяви, в основі творчих розповідей лежить робота творчої уяви. Обов'язковими компонентами такої розповіді мають бути самостійно створені дитиною нові образи, ситуації, дії. При цьому учні використовують свій набутий досвід, знання, але по-новому комбінують їх.

Чому сторітелінг слід використовувати в позашкільній освіті?

• **Діти люблять слухати історії** більше, ніж доповіді, описи чи визначення,

тому що вони легше сприймаються (задіяна не лише раціональна сторона сприйняття інформації, а й образна).

Отже, реалізується принцип доступності навчання.

• **Історія впливає на почуття дитини**, а це підвищує рівень концентрації уваги. Тому всі уважно слухають навчальний матеріал, сприймають його, а потім з легкістю можуть відтворити (у формі історії).

Отже, реалізуються принципи міцності знань та емоційності навчання.

• **Історія динамічна.** Сучасні діти з кліповим мисленням краще сприйматимуть історію, ніж текст іншого виду.

• **В історії є герой, який змінюється.** Ці зміни відбуваються в процесі боротьби, наполегливої праці, виконання складних завдань тощо. А якщо діти ще будуть «включені» в історію, вони вчаться бути наполегливими. *Отже, реалізується принцип активності й самостійності.*

◦ Будь-яка історія для дітей розповідається із використанням ілюстрацій, відео, презентацій. реалізується принцип наочності.

Сторітелінгом зацікавлені і педагоги, і психологи у всьому світі, оскільки пояснення матеріалу у формі розповіді історій розвиває в учнів уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти. Історії дозволяють розповісти про те, як приймаються рішення та будуються стосунки.

Через обмін історіями, вибудовуючи емоційні зв'язки, учні та вчителі створюють правильні й більш якісні взаємостосунки.

Використання педагогами такої технології – гарний привід для дитини описати свої вчинки та почуття, проаналізувати власні дії, оцінити наслідки та зробити висновки на майбутнє.

Технологія перевернутого навчання

Ця технологія навчання поширюється на освітньому просторі України із навчальної системи США, авторами якої вважаються вчителі хімії Аарон Самс і Джонатан Бергманн (США).

Дана технологія являє собою педагогічну модель, в якій типова подача лекцій і організація домашніх завдань міняються місцями. Діти дивляться вдома короткі відеолекції, у той час як у класі відводиться час на виконання вправ, обговорення проектів і дискусії. Відеолекції часто розглядаються як ключовий компонент у «переверненому» підході, вони створюються вчителем і розміщуються в Інтернеті.

Педагог тепер не є єдиним джерелом інформації і його задача дати завдання, які забезпечать розуміння, дадуть можливість проаналізувати, узагальнити інформацію, виконати тренувальні вправи, продемонструвати умінні або знання. На таких заняттях діти не бувають пасивними. При об'єднанні у групи, враховується рівень підготовки вихованців і дається завдання з якими вони можуть справитися. При такій формі роботи ми можемо максимально приділити увагу, тим дітям які потребують допомоги. Оцінювання засвоєння нового матеріалу проводиться в кінці того ж самого заняття за допомогою виконання вивчених рухів.

Основними елементами даної технології є:

- попереднє ознайомлення вихованців із новим навчальним матеріалом удома;
- на занятті - короткі пояснення нового навчального матеріалу;
- оцінювання знань і навичок дітей при виконанні практичної роботи;
- проведення на кожному занятті формування та перевірки навичок, що базуються на матеріалі поточного заняття;
- дозвіл на використання гуртківцями інформаційних інтернет джерел під час роботи;
- індивідуальний захист (здача) своїх практичних робіт.

Чому цю модель необхідно застосовувати в позашкільній освіті?

1. Вона чудово працює на підвищення пізнавальної активності і самостійності дітей.
2. Самостійне ознайомлення з новим матеріалом сприяє формування умінь працювати з різними джерелами інформації.
3. Робота на занятті дозволяє розвивати мислення високого рівня. (мал.1)

Педагогам постійно доводиться шукати шляхи інтенсифікації проведення занять. Які ж форми і методи можна використовувати при застосуванні технології перевернутого

навчання?

На занятті:

- індивідуальна робота;
- групова робота;
- інтерактивні вправи.

Вдома:

- освітні платформи;
- відеолекції, форуми, блоги;
- електронна пошта.

Пропонована технологія передбачає відмову від таких традиційних прийомів, як: теоретичні виступи дітей, фронтальне опитування, перегляд тривалих навчальних фільмів і презентацій тощо. Натомість запроваджуються елементи педагогіки співробітництва: педагог виступає скоріше в ролі колеги й консультанта. Вихованці опановують навчальний матеріал, значною мірою за допомогою самонавчання, що сприяє розвитку пізнавальної активності та самостійності. Відео уроки, відео лекції, які використовуються в даній методиці, повинні бути цікавими, насиченими та зрозумілими не лише вчителю, а і дітям. Викладений матеріал в ідеалі повинен бути цікавим і зрозумілим, відповідати віковим особливостям сприйняття інформації дітьми, ураховувати між предметні зв'язки.

Як наслідок, перевернуте навчання сприяє:

- ï Підвищенню пізнавальної активності вихованців, їх мотивації до навчання і захопленості навчальною діяльністю на занятті;
- ï Реалізація можливості диференційованого підходу в навчанні, роботи в індивідуальному комфортному темпі;
- ï Підвищенню самостійності дітей, їх відповідальності за навчання;
- ï Посиланню акценту на практичну продуктивну і творчу діяльність;
- ï Використанню різноманітних джерел отримання інформації;
- ï Реформуванню навичок групової, командної роботи;
- ï Позитивній зміні позиції учителя в освітньому процесі: гуртківці відчують потребу у вчителеві як консультантові, тренерові, партнерові;

При «перевернутому навчанні» вчитель бачить рівень успішності кожного в процесі виконання практичних завдань і може вчасно допомогти.

Технологія «перевернутого навчання» дає змогу істотно покращити показники успішності.

Проектна технологія

Проектну систему навчання розробили в 20-ті рр. ХХ ст. американський педагог Дж. Дьюї та його послідовник В. Кілпатрик. Проектна технологія потребує використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів.

Проектна технологія направлена на стимулювання інтересу вихованців до певних проблем, які передбачають володіння системою знань через проектну діяльність. Саме проектна технологія стає інтегрованим компонентом розробленої і структурованої системи освіти. Проте суть його залишається незмінною – поєднання академічних знань з прагматичними. Проектна технологія стимулює зацікавленість дітей до певних проблем, а це передбачає оволодіння певною сумою знань і допомагає побачити практичну цінність набутих знань.

Метод проектів надає керівнику широкі можливості для зміни традиційних підходів до змісту, форм і методів навчальної діяльності, піднімаючи на якісно новий рівень всю систему організації процесу навчання. Він може знайти застосування на будь-яких етапах навчання, у роботі з вихованцями різного віку, здібностей і під час вивчення матеріалу різного ступеня складності. Метод легко адаптується до особливостей викладання практично всіх навчальних дисциплін.

Отже, **проект** — це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси дитини.

Результати проектів мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими — відеофільм, альбом, газета, посібник, альманах тощо.

Ефективність проектної технології залежить від підготовчої діяльності викладача, який повинен:

- 1) заохочувати учнів до такої діяльності на основі вільного вибору кожного;
- 2) створити умови для розвитку теоретичних, дослідницьких, пошукових, креативних здібностей учнів;
- 3) створити «поле» для розкриття обдарованості кожного учня.

Педагогічна література подає кілька типів проектів, які використовують у навчальному процесі :

- інформаційні;
- дослідницькі;
- творчі;
- ігрові;
- практично-організаційні.

Проект може бути монопредметним, міжпредметним і надпредметним.

За кількістю учасників проекти поділяються на особистісні, парні, групові.

Ця педагогічна технологія зорієнтована на застосування фактичних знань та набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Тема проекту завжди є чимось більшим, ніж навчальні завдання.

Технологія колективних творчих справ

Суть даної технології - виявлення та розвиток різних видів творчих здібностей вихованців на основі стимулювання пізнавальних мотивів навчання, прагнення до самовираження та самоствердження. Робота гуртківців за інтересами у творчих групах спрямована на розв'язання конкретних творчих завдань. Колективна робота передбачає дотримання певних технологічних етапів.

Перший етап - пошуковий:

Ознайомлення гуртківців з темою, розвиток пізнавального інтересу, мотивація; визначення термінів та критеріїв підготовленості дітей до певного виду діяльності; спільний перегляд наявної та пошук необхідної інформації, ілюстративних матеріалів тощо.

Другий етап - визначальний:

Учасникам колективної творчої справи надається можливість вибору завдання та об'єднання у творчі групи за інтересами.

Третій етап - планування і виконання завдання:

На ньому відбувається розподіл ролей, конкретизація завдань, розробка і виконання наміченого алгоритму дій.

Четвертий етап - презентаційний:

Презентація результатів групової творчої роботи.

П'ятий етап - аналітичний:

Підбиття підсумків, самоаналіз творчої діяльності, оцінювання отриманих результатів.

Технологія трансляції досвіду (майстер-клас)

Ця технологія прийшла до нас із США, де вона набула значного поширення у 20-ті роки минулого століття, насамперед, у сфері виробництва. Один з її засновників - Білл Джонс. Сьогодні майстер-клас трактується як модель викладання будь-якої дисципліни високо авторитетними або визнаними у своїй галузі висококваліфікованими фахівцями. Як технологія трансляції досвіду вона застосовується, насамперед, у галузі культури і мистецтва. У сфері позашкільної освіти ця технологія займає домінуючу позицію у напрямках художньо-естетичного виховання та декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Перевага її полягає у тому, що: по-перше, вона спрямована на результативність роботи вихованців і практико та компетентнісно-орієнтована; по-друге, майстер-клас є однією з інтерактивних форм взаємодії, яка стимулює розвиток творчого потенціалу гуртківців.

Орієнтовний алгоритм проведення майстер-класу такий:

I. Організаційна частина.

1. Визначення тематики майстер-класу.
2. Визначення складу, кількості учасників, умов та місця проведення.
3. Підготовка тематичних матеріалів (обладнання, зразки, наочність, відео презентація, сировина, інструменти, музичний супровід, технічні засоби тощо) в залежності від тематики та умов проведення.

II. Основна частина.

1. Презентація майстра:

- характеристика професійної діяльності;
- досягнення та відзнаки власного досвіду, вмінь та навичок;
- проблеми, перспективи, прогнози.

2. Презентація теми - теорія:

- інформування про зміст тематичного завдання;
- презентація тематичного зразка;
- заходи (технологія) реалізації завдання;
- основні прийоми виконання завдання та тематичні матеріали.

3. Тренінг-практикум:

- демонстрація майстром виконання певних прийомів (розкриття професійних секретів);
- самостійне виконання учасниками цих прийомів;
- спільне оцінювання результатів;
- виконання коригувальних дій.

4. Моделювання-практикум:

- самостійна робота учасників за технологією та прийомами майстра;
- нагляд майстра за самостійною роботою, консультація, коригувальні дії.

III. Заключна частина.

1. Індивідуальна презентація самостійних робіт учасників.
2. Оцінювання робіт.
3. Обговорення результатів майстер-класу.

Комп'ютерно-інформаційна технологія.

Новітні розробки в навчанні із застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають **мультимедійними технологіями**.

Арсенал **мультимедійних технологій** складає анімаційну графіку, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу і зовнішніх ресурсів, роботу з базами даних тощо. Різноманітні інформаційні компоненти, які знаходяться під керуванням однієї чи декількох спеціальних програм, називаються **мультимедійною системою**.

Мультимедійні системи мають унікальну можливість надавати величезну кількість корисної і цікавої інформації в максимально зручній і доступній формі. Саме завдяки цьому вони знаходять все більш широке застосування в різних сферах діяльності: в науці, освіті, професійному навчанні тощо.

Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є усунення прогалин у наочності.

Основні принципи створення відеоматеріалів демонстраційного експерименту:

- **ілюстративність**: педагог має можливість ілюструвати заняття, але не розкриваючи зміст теми замість викладача;
- **фрагментарність**: педагог має можливість дозовано викладати матеріал, залежно від швидкості сприйняття вихованцями;
- **методична інваріантність**: відеофрагменти можна використовувати на розсуд викладача на різних етапах заняття, переслідуючи різні методичні цілі);
- **лаконічність**: викладення більшої кількості інформації за короткий час, але ефективніше; таким чином заощаджується дорогоцінний час;
- **евристичність**: подання нового матеріалу настільки зрозуміло, щоб нові знання виявились доступними для свідомого засвоєння гуртківцями.

Мультимедійні засоби навчання є універсальними, оскільки можуть бути використаними на різних етапах заняття:

- мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу;
- поясненні нового матеріалу як ілюстрації;
- закріплення та узагальнення знань;
- контролю знань.

Крім цього, маючи такі засоби навчання, можна проводити повноцінні заняття, забезпечуючи «мобільність».

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем умовно можна виокремити засоби, які є найбільш ефективними для циклу художньо-естетичного

виховання:

- навчальні фільми;
- мультимедія-презентації;
- відеодемонстрації.

Навчальні фільми

Навчальні фільми відтворюють ті чи інші процеси як у вигляді реальних спеціальних зйомок, так і тривимірної комп'ютерної графіки.

Найчастіше навчальні фільми доцільніше використовувати як частину більш широких проектів – мультимедійних навчальних систем, але також вони можуть створюватися і як самостійний продукт.

Мультимедія-презентації

Мультимедія-презентації – це один із найбільш функціональних та ефективних засобів під час проведення лекцій, наукових конференцій тощо.

Відео демонстрації

Необхідно сказати декілька слів про місце наочних інтерактивних засобів у сучасному навчальному процесі.

По-перше, відео демонстрації та інші мультимедійні засоби зовсім не можуть замінити справжній, «живий» перегляд. Екран телевізора, як і екран монітора комп'ютера, є віртуальним світом. У той час як дітям надзвичайно важливо, якщо не спробувати на дотик, прийняти у ньому участь, то хоча б побачити своїми очима не на екрані, а в дійсності.

Але в тих випадках, коли на занятті справжній експеримент із різних міркувань неможливий, то для безпосереднього спостереження цю недостатність інформації може замінити **відеодемонстрація**.

Тому відеодемонстрації є не заміною реального експерименту, а новою складовою частиною засобів наочності й доповнення в системі навчального експерименту.

По-друге, відеодемонстрація фрагментарна і не пов'язана з певною методикою викладення теми. Відеодемонстрацію, як і реальний дослід, можна використовувати і як демонстрацію викладеного на занятті, і як мотивацію перед вивченням нової теми шляхом створення проблемної ситуації. Також відеоматеріали можна використовувати для перевірки знань гуртківців.

По-третє, відеодемонстрація не містить готових знань, що є яскравою відмінністю її від навчальних відеофільмів. Вона є лише об'єктивним науковим фактом, джерелом необхідної інформації, яку учень повинен і може здобути сам.

Таким чином, такий метод подання навчального матеріалу є евристичним. Тобто, подати новий матеріал настільки зрозуміло, щоб нові знання виявились доступними для свідомого засвоєння.

Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб навчального процесу. Їх можна представити наступним чином:

- використання інформаційних технологій – як у фронтальній, так і в груповій роботі;
- використання електронних підручників, енциклопедій, словників, довідників, комп'ютерних навчальних програм тощо;
- використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації);

Беззаперечними перевагами та особливістю мультимедіа технології є такі можливості, що активно використовуються в процесі навчання:

- збереження значного обсягу найрізноманітнішої інформації на одному носіїві;
- збільшення на екрані зображення або його найбільш цікавих фрагментів, за умови збереження якості зображення;
- порівняння зображення й обробки його різноманітними програмними засобами з науково-дослідницькою або пізнавальною метою;
- виокремлення в супровідне зображення текстового чи іншого візуального матеріалу, по яких здійснюється негайне одержання довідкової або будь-якої іншої навчальної інформації;
- здійснення безперервного музичного чи будь-якого іншого аудіо супроводу, що відповідає статичному або динамічному візуальному рядові;
- використання відео фрагментів з фільмів, відеозаписів тощо, функції «стоп-кадру», покадрового перегляду відеозапису;
- включення до змісту баз даних, способів обробки образів, анімації;
- підключення до глобальної мережі Інтернет;
- роботи з різними додатками (текстовими, графічними та звуковими редакторами, картографічною інформацією);
- створення власних «галерей» (вибірок) з інформації, яка подається в продукті;
- «запам'ятовування пройденого шляху» і створення «закладок» на екранній «сторінці», що зацікавила;
- автоматичний перегляд усього змісту продукту («шоу») або створення анімованого й озвученого «путівника-гіда» по продукту;
- включення до складу продукту ігрових компонентів з інформаційними складовими;
- «вільна» навігація за інформацією і виходом в головне меню (укрупнений зміст), на повний зміст або зовсім із програми в будь-якій точці.

Отже, ми з'ясували суть деяких інноваційних технологій навчання. Зрозуміло, що використовувати їх у роботі гуртків слід тільки в тому разі, якщо вони є методично виправданими. [10, ст.4-8]

РОЗДІЛ III. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИХОВАНЦІВ.

3.1. Практичне застосування інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу

«Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної»

Обдарованість дитини – складне, багатогранне явище. Кожна обдарована дитина – індивідуальність, що потребує особливого підходу. І завдання педагога створювати саме таку атмосферу, яка може надихати дитину, а не руйнувати її впевненість у собі, заохочувати до роботи, а не пригнічувати інтереси.

Щоб створити таку атмосферу, педагогу необхідно використовувати такі *творчі методи*:

- стимулювати бажання дітей працювати самостійно;
- заохочувати до роботи над проектами, запропонованими самими вихованцям ;
- переконувати дітей у тому, що педагог є їхнім однодумцем;
- заохочувати до максимальної захопленості у спільній діяльності;
- виключати будь-який тиск на дітей, створювати розкуту атмосферу;
- надавати дитині свободу вибору галузі застосування своїх здібностей.

Виходячи з вищезазначеного можна виділити такі *завдання педагога*:

- управляти процесами творчого пошуку, йдучи від простого до складного;
- створювати ситуації, що сприяють творчій активності та спрямованості вихованців;
- розвивати їхню уяву, асоціативне мислення, здатність розуміти закономірності, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання;
- прагнення до самовдосконалення як самого педагога, так і своїх вихованців.

Важливе значення для творчого розвитку особистості набувають заняття у гуртках, які працюють в позашкільних закладах.

Гурток це специфічна спільність дітей, яка ґрунтується на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид практичної та навчальної діяльності.

На прикладі роботи гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної» хочу продемонструвати практичне втілення сучасних інновацій в навчально-виховний процес, які сприяють розвитку творчої особистості вихованців.

Головною **метою** роботи гуртків нашого відділу є створення умов для творчого

інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей у вільний час й задоволення їх освітніх потреб.

Результати впровадження інноваційних технологій в навчально-виховному процесі залежать від інноваційної компетентності педагогів, використання педагогічного експерименту як основної форми впровадження нововведень, цілеспрямованої організації цього процесу на науково-методичній основі, поширення інноваційного продукту у практиці позашкільної освіти.

Основним перспективним завданням нашого позашкільного закладу є створення такого навчально-виховного середовища, яке сприятиме формуванню обдарованої дитини як творчої особистості, здатної до успішної самореалізації.

Які ж форми і методи роботи використовують педагоги відділу при роботі з дітьми, щоб розвинути їх творчі здібності, розкрити потенціал?

У своїй роботі з дітьми наші педагоги надають перевагу **активним методам навчання**, які спрямовані на залучення дітей до самостійної пізнавальної діяльності, викликати особистісний інтерес до рішення яких-небудь пізнавальних завдань, можливість застосування отриманих ними знання.

В основі активних методів лежить діалогічне спілкування, як між педагогом та вихованцями, так і між самими дітьми. А в процесі діалогу розвиваються комунікативні здатності, уміння вирішувати проблеми колективно, і сам головне розвивається їхня мова.

Метою активних методів є те, щоб у засвоєнні знань, умінь, навичок брали участь всі психічні процеси (мова, пам'ять, уява тощо).

Яскравим прикладом застосування активного методу навчання є **метод гри**. Найчастіше він використовується педагогами Палацу при роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Гра для дитини – перша можливість проявити себе, самовиразитись і самоствердитись. В іграх діти не тільки відображають реальне життя, а й перебудовують його. За словами Л.С. Виготського, «гра дитини – це творче переосмислення пережитих вражень, комбінування їх і побудова з них дійсності, яка відповідає запитам і інтересам самої дитини», тобто гра розглядається як творча діяльність, в якій наочно виступає комбінуюча дія уяви.

Тому в роботі гуртків, використовуються музично-дидактичні ігри як засіб навчання і виховання:

- **для розвитку творчої уяви** педагоги хореографи у роботі з молодшими вихованцями використовують гру «Придумай свій танець». (Додаток 1)
- **для розвитку уваги та слухової пам'яті** педагоги нашого відділу використовують гру «А ну повтори!» та гру «Слухай та виконуй» (Додаток 2,3)
- **для розвитку музичних здібностей у дітей** керівники вокальних гуртків використовують різноманітні вправи-руханки (Додаток 4)
- **для розвитку мовленнєвих умінь, розвитку творчого мислення дітей**

використовують різні ігрові вправи (Додаток 8).

Коли дитина приходять до гуртка відбувається процес її адаптації до тих видів і форм діяльності, в яких їй доведеться брати участь у дорослому житті. І цей процес відбувається за умови комунікативної діяльності.

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовлює використання нових і вдосконалення відомих педагогічних технологій, які формують творчу компетентність вихованців. Найбільш ефективними з них є такі:

Технологія інтерактивного навчання

Творчий навчальний процес потребує використання різних інтерактивних методів, завдяки яким відбувається постійна, активна взаємодія всіх гуртківців: співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, у співпраці), де всі учасники навчального процесу є рівноправними, рівнозначними суб'єктами.

Інтерактивні методи навчання у роботі дають змогу швидко активізувати пошуково - пізнавальну діяльність учнів, максимально розкривають їх таланти. [11,ст.2], перетворюючи традиційний урок на інтерактивний. Пояснення й демонстрація самі по собі не дають стійких знань. Нині заняття має стати тією навчальною ситуацією, «сценічним майданчиком», де не тільки викладають знання, а й розкриваються, формуються, реалізуються особистісні якості вихованців. Педагог втрачає центральну роль, він стає організатором освітнього процесу. Акцент на такому занятті робиться на співпрацю та взаємодію.

Педагог визначає загальний напрямок, контролює час і порядок виконання наміченого плану, дає консультації, допомагає під час ускладнень. Міняється сама обстановка на занятті, відбувається відхід від звичних вимог до дисципліни. Діти на таких заняттях взаємодіють один з одним, а педагог має піклуватися про те, щоб їхні зусилля були направлені на позитивний результат.

В роботі наших педагогів інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Найбільшої популярності в роботі гуртків нашого відділу набули такі інтерактивні методи:

«Мікрофон»

Цей метод дає кожному гуртківцю можливість сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Говорити має право тільки той, у кого символічний «мікрофон», відповіді не коментуються і не оцінюються, всі думки приймаються «на рівних». Як правило, такий метод застосовується на етапі актуалізації опорних знань гуртківців щодо нової теми або при обговоренні результатів творчих робіт у вокальному гуртку «Джерельце», керівник Лисак М.В., та вокальному гуртку «Сузір'я», керівник Польгун І.Д.

«Навчаючи - вчуся»

Цей метод дає можливість старшим або більш досвідченим гуртківцям під час заняття навчити менших або менш досвідчених (адже група у позашкільному закладі дуже часто є різновіковою) вихованців. Різновидом цього методу є робота в парах. Цей вид роботи допомагає гуртківцям набути навичок співробітництва у виконанні певного творчого завдання. Цей метод дуже поширений у хореографічних гуртках: ансамблі класичного танцю «Фуете», керівник Ільченко Ж.Б., у ансамблі естрадного танцю «Екстрим», керівник Григор'єва Я.В., театральній студії «Мельпомена», керівник Вонсовська Л.П., творчому об'єднанні «Ансамбль барабанщиць», керівник Боровський В.О., у гуртку «Художня гімнастика», керівник Оксамитна О.І.

Такі поширені методи технології інтерактивного навчання, як: **«коло ідей»**, **«станція ДЧМЗ»**, **«акваріум»**, **«проблема по колу»** (додаток 5,6), а також різні інтерактивні вправи **«Що відбудеться, якщо...?»**, **«Дивуй!»**, **«Продовжити думку»**, **«Крісло автора»**, **«Опиши навпаки»** **«Зіпсований телефон»**(додаток 8) активно використовуються педагогами Палацу на різних етапах заняття, адже це хороший засіб для досягнення такої атмосфери на гуртку, яка якнайкраще сприяє творчості, співробітництву, порозумінню і доброзичливості, формує творче ставлення до прийняття того чи іншого.

Технологія мнемотехніки

Педагоги нашого відділу багато часу приділяють вивченню інноваційних освітніх технологій, та їх застосуванню у своїй роботі, шукають різні цікаві методи та форми передачі навчальної інформації.

Основні принципи технології мнемотехніки додала у методику своєї роботи Колесник Л.М., керівник студії сучасного та вуличного танцю «ЛаМар» адаптувавши їх для хореографічного напрямку. Цей досвід був презентований на засіданні методичного об'єднання відділу художньо-естетичного виховання.

Результатом презентації стало те, що педагоги - хореографи нашого відділу почали активно впроваджувати його в практичну діяльність для роботи з молодшими вихованцями.

В чому ж полягає сутність використання мнемотехніки для малюків в хореографії?

Спершу діти знайомляться з поняттям - **мнемокартка**. Це картинки, що асоціюються з танцювальними рухами. Асоціації вихованці придумують самі, спочатку відтворюють рух, потім шукають на що він схожий. Наприклад: лопата - «ковирялочка», пружина - «пружинка», черепаха - «дрібний крок». Педагог разом з дітьми розглядає, обговорює картинки, а потім пропонує наклеїти їх на м'який кубик, для більш цікавішого застосування. Далі вступають правила гри: кожна дитина кидає кубик і виконує той рух який випаде. Таким чином педагог має можливість перевірити ступінь засвоєння матеріалу.

Переходячи на наступний рівень складності, діти знайомляться з поняттям - **мнемоцепочки - моделі для прочитання (Гра «Раз, два, три - ну-ка, повтори»)** Педагог показує декілька карток з картинками, не називаючи їх, які означають вивчені рухи. Діти повинні відтворити те що бачать у певній послідовності.

Наступним етапом використання мнемотехніки - **мнемосхеми**, з яких можна

складати танець під задану музику. Перш за все потрібно з дітьми прослухати музичний твір, підібрати танцювальні схеми, відповідно до музичного твору. З'ясувати які рухи йому відповідають, потім під рахунок їх відтворити практично. Педагог має допомогти визначитися з перебудуванням під час виконання танцювальних елементів. І як результат виконаної роботи скласти воедино мнемосхеми і музичний уривок. Завдяки цим мнемосхемам можна поставити найпростіший танець - експромт на будь-яке свято або розвагу.

Використовуючи цю технологію на заняттях, діти вчаться швидко реагувати, мислити, стають уважнішими, знайомляться з простором, розвивають і покращують комунікативні навички, стають більш зібраними, цілеспрямованими та впевненими в собі.

Тому саме ця технологія дуже актуальна, корисна, цікава і зручна в роботі хореографів, адже на думку педагога допомагає вирішити основні навчальні та виховні завдання. А саме:

- сприяє поліпшенню ефективності засвоєння нової інформації;
- розвиває комунікативні та пізнавальні здібності особистості;
- розвиває творче, логічне й образне мислення;
- формує навички самостійно навчатися ;
- підвищує упевненість у власних можливостях.
- зменшуються стреси від навчання;
- збільшується навчальна мотивація, а з нею успіхи;
- звільняється час від зазубрювання для продуктивної та творчої роботи;
- розвиток психічних процесів: пам'яті, мислення, уваги;
- набагато збільшується творчий потенціал;

Технологія перевернутого навчання

Ця технологія адаптована керівником студії сучасної та вуличної хореографії «ЛаМар», Колесник Л.М, для хореографічного гуртка і використовується для вихованців старшого та середнього шкільного віку.

Що це таке? З чого складається навчання за технологією? Та що воно дає в подальшому? Створені навчальні слайди з хореографії.

Кожен слайд складається з таких частин:

- Назва руху;
- Картинка-асоціація;

- Опис руху або його історія;
- Прямі посилання на канал YouTube.

Як це працює?

Перед наступним заняттям діти в електронній формі отримують готовий слайд (з вказаними пунктами), таким чином вони мають шлях самостійно опрацювати заданий матеріал, вигадати картинку асоціацію або вчитель пропонує свій варіант. Так як в цьому процесі дітям безпосередньо допомагають батьки, демонструють ці слайди на телефонах, планшетах, комп'ютерах, вони спостерігають за розвитком своїх дітей та якості інформації яку, надає вчитель. Після цього всі разом на занятті діти разом з тренером вивчають новий крок або рухи для тулуба чи рук.

Така форма роботи дає позитивний результат: діти більш зацікавлені в заняттях, батьки залучаються до процесу навчання, вся інформація зберігається в електронному вигляді, таким чином формується відповідна база рухів.

Технологія проектної діяльності

Це одна з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію компетентнісного підходу в позашкільній освіті і сприяє формуванню творчої компетентності вихованців. Вона орієнтована перш за все на самостійну дослідницьку діяльність гуртківців: індивідуальну, парну або групову, яку вони виконують протягом визначеного відрізка часу. Проектна діяльність розвиває у гуртківців: пізнавальні інтереси, критичне мислення, уміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активізувати творчі здібності та творчий потенціал. Результати виконання проектів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Найяскравішими у відділі художньо-естетичного виховання стали проекти:

- **Культурологічний, творчий проект «Танцювальний ф'южн»**, керівник проекту Кабанчук А.О. Проект відбувся завдяки вихованцям ансамблю танцю “Радість”, над яким вихованці працювали упродовж 4-х місяців. Більша частина учасників брали участь у флешмобі - це діти старших груп ансамблю (60 учасників). Головним завданням організатора флешмобу було: підібрати музичний супровід, знайти місце - де проект буде реалізовано; в рамках проекту познайомити дітей з різними видами хореографічного мистецтва, стилями танців; об'єднати групу дітей в «моберів» і організувати флешмоб. Так в ансамблі “Радість” розвивається довіра і повага до кожного учасника, до його роботи над проектом, а найголовніше - це вміння педагога слухати дітей і втілювати їхні ідеї в життя.
- **Благодійний проект «З відкритим серцем»** започаткованим у 2006 р і є постійно діючим у нашому відділі. В рамках проекту у м. Вінниці та Вінницькій області творчі колективи нашого відділу проводять благодійні концерти, майстер-класи з метою допомогти потребуючим, привернути увагу суспільства та громадян до проблем будинків де виховуються діти сироти та дітей з обмеженими можливостями.
- **Соціально-творчий проект ансамблю спортивного бального танцю «Грація» «І криза безсила перед красою добра»** (художній керівник Мацюк О.М.), в

рамках якого проведено 10 благодійних концертів в школах-інтернатах Вінницької області та спеціальні заняття з хореографії у центрі реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями, які проводили старші вихованці ансамблю.

- **Творчий проект «Контемпорарі-денс - новий вид сучасної хореографії»**

ансамблю сучасного естрадного танцю «Екстрим» (керівник Григор'єва Я.В.) дав можливість дітям ознайомитись з новим для них, популярним напрямком в сучасній хореографії, навчитись вміло та творчо поєднувати сучасні танцювальні рухи з парними трюками, виражати свої емоції засобами танцю. Результатом проекту стали дві нові хореографічні композиції у виконанні вихованок ансамблю.

- **Пізнавально-творчий проект «Наш театр: минуле і сьогодні»** театральної студії «Мельпомена» (керівник Вонсовська Л.П.) дозволив вихованцям проявити свій творчий потенціал та здібності, спробувати себе у ролі істориків-пошуковців. В результаті проекту вихованці розширили знання гуртківців з історії виникнення Вінницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського; розвинули навички самостійної роботи, навчилися працювати з різними інформаційними джерелами.

Результатами використання гуртківцями відділу художньо-естетичного відділу проектної технології стали: концертні номери, майстер класи, вивчення танців, ігор та пісень різних народів світу, благодійні внески на розвиток шкіл-інтернатів міста та області, відео та фото-звіти про проведену діяльність. Отримані результати довели, що проектна діяльність активно сприяє формуванню творчої компетентності, тому що вона завжди направлена на створення нового цінного продукту, який потім втілюється у реальне життя та активізує творчі здібності і творчий потенціал учасників.

Технологія колективних творчих справ

Серед вихованців відділу художньо-естетичного виховання технологія колективних творчих справ набула популярності. Так, наприклад:

- На спільному занятті гуртків ансамблю спортивного бального танцю «Олімпія», керівник Пашинін А.С. і ансамблю спортивного естрадного танцю «ЕОС», керівник Боднар В.Ф., працювали різновікові групи дітей, які отримали творче завдання намалювати планету майбутнього. І в результаті чого був створений та презентований плакат «Наша земля очима дітей».

- Під час зустрічі в мистецькому салоні на тему «Квітковий вернісаж», учасниками якого стали: ансамбль естрадного танцю «Данс - клуб Екстрим», керівник Григор'єва Я.В., вокальний ансамбль «Джерельце», керівник Лисак М.В., креатив студія «Орхідея», керівник Мохар І.А., театр моди «Оksamит», керівник Белан І.М., хореограф Мельник А.В., танцювальна студія «Альфа Денс», хореограф Світлана Заморуєва, ансамбль спортивного естрадного танцю «ЕОС», керівник Боднар В.Ф. вихованці знайомились з бездоганним творінням природи - квітами. Це маленька спроба об'єднати різні і потужні за змістом, жанри мистецтва такі як пісня, танець, флористика та театр моди. Захід зібрав односторонців, серця яких б'ються в одному ритмі, та об'єднані любов'ю до пісні, танцю, мистецтва та квітів.

Діти з цікавістю поставилися до цієї ідеї, із задоволенням брали участь у МК складанні

букетів, розповідали про свій колектив, відповідали на питання ведучої та врешті знайшли собі нових друзів, та познайомилися з новими для них видами мистецтва – флористикою та театром моди.

- Використовує цю технологію на своїх заняттях Вонсовська Л.П., керівник гуртка театральної студії «Мельпомена».

Вихованці студії представили колективну творчу справу «Повідомлення з сторінок сімейного альбому». Діти презентували у різноманітній цікавій формі самі яскраві моменти з життя своєї родини. Результатом заходу стало панно зі світлинами своїх родин, які утворюють велику родину «Мельпомени». Мета такої справи це виховання шанобливого ставлення до історії своєї родини та історії гуртка.

Застосування технології Колективні творчі справи у дитячих об'єднаннях, показало, що вони цікаві дітям, тому що характерними рисами цієї технології є: визначення кола інтересів, залучення дітей до групової роботи, вільний вибір форм та методів роботи групи, активна самостійна пошукова діяльність, розвиток пізнавальних та творчих здібностей, простір для креативного мислення та ініціативності, відповідальність за виконання наміченого плану дій самовираження та реалізація творчого потенціалу вихованців.

Технологія сторітелінгу (Додаток 7)

Працюючи з сучасними дітьми, помічаємо їхню яскраву індивідуальність і розуміємо, що їм необхідний зовсім інший формат освіти, використання оновлених технологій.. Сучасна дитина нетерпляча. Якщо діяльність не приносить їй миттєвої вигоди, то вона швидко втрачає до неї інтерес. Сучасні діти розчиняються в інформаційному просторі навколо них. Тому, якщо подана педагогом інформація не зачепила, вона автоматично потрапляє до категорії нецікавих. Тому наші педагоги намагаються шукати різну цікаву інформацію, яка б допомогла їм у спілкуванні та творчому розвитку вихованців, надихала їх на розвиток та самореалізацію.

І на допомогу в практичній роботі педагогам хореографам нашого відділу: ансамблю класичного танцю «Фуєте» (керівник Ільченко Ж.Б.), ансамблю естрадного танцю «Екстрим» (керівник Григор'єва Я.В.), ансамблю спортивного бального танцю «Олімпія» (керівник Пашинін А.С.) стала в нагоді технологія сторітелінгу, вміння розповідати цікаві історії. Звичайно на заняттях по хореографії немає вільного часу на розмови, але є танцювальні вправи, які потрібно відпрацьовувати щоразу і подовгу. Особливо це стосується класичного тренажа, а саме позицій рук, ніг, корпусу. Для кращого засвоєння матеріалу та практичного відпрацювання за допомогою технології сторітелінгу, була створена захоплююча історія двох балеток «Казка про позиції». Тепер процес вивчення класичних позицій перетворився для дітей на цікаву подорож, з практичним втілення вивченого матеріалу.

Технологія трансляції досвіду (майстер-клас)

У комунальному закладі «Вінницький міський палаці дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної» найчастіше **майстер-класи** проводяться у нашому відділі з метою професійного зростання.

Керівники хореографічних колективів запрошують відомих хореографів України, які передають юним танцюристам секрети своєї майстерності у виконанні тих чи інших класичних і сучасних танцювальних постановок.

Так, у ансамблі спортивного бального танцю «Олімпія», (керівник Пашинін А.С.) вихованці відвідали майстер-класи від Антона Нестерко і Дарини Марющенко - 3 -х кратних чемпіонів України з латиноамериканської програми, Ігора Кобюка та Лілії Гладюк - 2 -х кратних чемпіонів з європейської програми, Олексія Біська - 2 -х кратного призера Чемпіонату України та Вячеслава Мосцего - призера Чемпіонату України серед професіоналів зі спортивного бального танцю.

Вихованці Народного художнього колективу України ансамблю спортивного бального танцю «Грація», (худ. керівник Мацюк О.М.) взяли участь у майстер-класі з іспанського танцю «Фламенко» від президента асоціації України зі східних танців та танців фламенко Олександрі Миц, у майстер-класі з бального танцю у віце-президента міжнародної організації танцю «ІДО» Едуарда Ваймана, у майстер-класі від діючих чемпіонів Японії зі спортивних бальних танців Олексія Гузиря та Рікако Ота.

Педагоги Народного художнього колективу України ансамбль танцю «Радість», (художній керівник Бойко В.А.) Кабанчук А. О. та Бойко О.В. провели майстер-клас по народним танцям та виконанню танцювальних трюків для учасників фестивалю конкурсу «Ранкова зірка» у М. Банско (Болгарія). А вихованці ансамбль танцю «Радість» взяли участь у майстер-класах з вивчення литовського та болівійського народних танців.

Вихованці гуртка сучасного та вуличного танцю «ЛаМар» відвідали майстер-класи від суддів міжнародної категорії з хіп-хопу Івана Дроздова та Максима Оробця.

У театральній студії «Мельпомена» стало вже традицією відвідування майстер-класів від провідних акторів Вінницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського.

Досвід застосування майстер-класів доводить, що це одна з ефективних технологій компетентнісно-спрямованої позашкільної освіти.

Усі вищезазначені інноваційні технології постійно і активно використовуються педагогами нашого закладу. Це значно поліпшує результативність навчально-виховного процесу, якість знань, умінь та навичок вихованців, сприяє формуванню їх творчої компетентності.

Таким чином, використання сучасних інноваційних технологій: технології інтерактивного навчання і виховання, технології розв'язання винахідницьких завдань, інформаційно-комунікаційних технологій, технології проектної діяльності, технології колективних творчих справ, технології трансляції досвіду (майстер-клас), - у позашкільному навчально-виховному закладі сприяє:

- удосконаленню педагогічної та методичної підготовки керівників гуртків та дитячих творчих об'єднань;
- розширенню сфери вибору форм і методів роботи педагога відповідно до напрямку роботи гуртка, вікових особливостей та рівня розвитку здібностей вихованців;
- підвищенню якості гурткового заняття;

- поліпшенню результативності навчально-виховного процесу;
- забезпеченню можливостей вихованців для самовираження та реалізації свого творчого потенціалу; піднесенню особистісного статусу творчо обдарованих дітей – майбутньої еліти України.

Найбільший скарб будь-яких використаних технологій в тому, що це не збірник окремих прийомів, дій, навичок, методів, а спроба створити таку технологію, через яку можна вирішити багато життєвих завдань, в тому числі й педагогічні, знаходити нові ідеї і бути постійно в творчості. Це особливо важливо, коли мова йде про розвиток творчого потенціалу дитини.

Таким чином, інноваційні технології, методи та прийоми сприяють формуванню активної, самостійної позиції дітей, розвивають дослідницькі, рефлексивні й оціночні вміння. Застосування інноваційних технологій підсилює позитивну мотивацію навчання, активізує пізнавальну діяльність учнів, дозволяє проводити заняття на високому естетичному та емоційному рівні, забезпечує наочність, залучення великої кількості дидактичного матеріалу, що дає можливість отримати більш якісний результат та підвищити обсяг роботи на занятті в 1,5 – 2 рази.

ВИСНОВОК

Отже, для занять з дітьми не потрібні ні спеціальні заняття, ні спеціальне обладнання, ні ступінь доктора наук. Потрібні всього два поняття – творчий педагог та діти готові до сприйняття нової інформації та розвитку.

Щоб стати справжнім майстром своєї справи, ми повинні бути креативними у роботі, йти далі і пробувати застосовувати нові ідеї, методи, технології.

Проблема розвитку творчих здібностей дітей сьогодні є дуже актуальною. Якими б феноменальними від природи не були здібності, самі собою, поза навчанням та діяльністю вони розвиватися не можуть.

Тому, завдання позашкільних закладів — виявити і розвинути їх у доступній і цікавій дітям творчій діяльності, використовувачи ефективні форми та методи навчання.

Залучення дітей до творчої діяльності розкриває перед ними горизонт людських можливостей і сприяє правильному визначенню свого місця на широкому полі власних знань, умінь та здібностей. Саме в творчості людина реалізує в усій повноті свої знання, уміння та здібності, а отримавши можливість випробувати себе в різних видах діяльності, точно переконається в наявному арсеналі знань, умінь та здібностей і тим самим адекватно оцінює свої можливості.

Навчально-виховний процес слід насичувати такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей молодших школярів, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, пробуджувала прагнення цікаво провести

дозвілля, тобто він повинен передбачати органічне поєднання нашої професійної діяльності з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі.

Переживання успіху, в той же час, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Важливо допомогти дітям пізнати себе, свої здібності, нахили. І саме впровадження ідей гуманізації в практичну діяльність позашкільних закладів з орієнтацією на творчу обдарованість дитини - основний шлях вирішення цього питання. Тому поряд із формуванням національної самосвідомості, оволодінням дітьми засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва, народних традицій і звичаїв у центр уваги педагогічних працівників позашкільних закладів повинна бути поставлена проблема своєчасного виявлення обдарованих дітей шляхом ранньої і поетапної діагностики, використання стимулюючих засобів щодо розвитку їхніх творчих потенційних можливостей, у найширшому використанні теоретичних знань у практичній діяльності, на основі якої діти переконуються у їх істинності, і що сприяє їх інтелектуальним та творчим здобуткам.

Найвище ж досягнення будь-кого з педагогів можна визначити трьома пунктами:

- продовження справи вихованцями;
- практичне застосування знань, умінь і навичок, здобутих через позашкільну освіту, у подальшому навчанні, побуті, одним словом - у самостійному житті;
- пам'ять про проведений на заняттях гуртків час і через багато років.

Отже, повноцінний розвиток творчих здібностей дитини, у певній мірі залежить від умов та методів організації позашкільної роботи, які передбачають залучення вихованців до наукового пошуку і використання отриманих знань на практиці при вмілому педагогічному керівництві.

І сьогодні, одним із основних завдань діяльності позашкільного навчального закладу, залишається забезпечення атмосфери комфорту, доброзичливості та співпраці й створення умов для розвитку дитячої творчості.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України „Про позашкільну освіту” // Освіта України. - 2000. - № 31.
2. Каталог статей. «Формування творчої активності вихованців гуртка в умовах позашкільного навчального закладу». Автор: Калугіна Ірина Миколаївна, методист ЦНТТУМ
3. Жигайло О.О. «Психолого-педагогічні особливості формування креативного мислення молодших школярів» УДК 372.013.4:159.9, Проблеми сучасної психології 2011, випуск 12,

- ст 393-406;
4. Цвірова Т.Д., «Розвиток дитячої творчості в умовах позашкільного закладу: сторінки історії та сучасність» УДК 374.015.31-053.5, ст 1-16
 5. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка : навч. посіб. / Т. І. Сущенко. - К. : ІСДО, 1996. - 144 с.
 6. Психологические основы педагогики сотрудничества. - К. : Освіта, 1991. -
 7. Шацкий С. Т. Что такое клуб? / С. Т. Шацкий // Избр. пед. соч. : в 2 т. - М. : Учпедгиз, 1980. - Т. 1. - С. 258 - 266.
 8. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. -М., 1967. - С. 16.
 9. Спектор М. Позашкільну роботу з учнями на принципову височінь / М. Спектор // Ком. освіта. - 1933. - № 1. - С. 40 - 47.
 1. 10. Пудло Д.С. "Впровадження в навчальний процес інноваційних технологій"
<https://naurok.com.ua/>
 2. 11. Галіцина Л.А. Банк інноваційних педагогічних технологій\ Бібліотека «Шкільного світу»- К., 2011
 12. Каталог статей: «Впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості» http://osvita-mk.org.ua/Yakist_osvitu/ZOSH34/zosh_34.pdf
 13. Каталог статей . Методика розвитку творчих здібностей дітей.
http://teacher.at.ua/publ/metodika_rozvitku_tvorchikh_zdibnostej_uchniv_pochatkovikh_klasiv/19-1-0-6824
 14. Матеріали зі звітів та доповідей педагогів КЗ «ВМПДЮ ім. Л. Ратушної»

ДОДАТКИ

Розглянемо декілька інтерактивних методів та вправ, які можна використовувати в роботі з дітьми на різних етапах гурткового заняття.

Додаток 1

Гра «Придумай свій танець»

Мета: розвиток уяви, зняття рухового автоматизму.

Хід гри: Ведучий стає в центр кола. У такт музиці (швидкій чи повільній) він виконує декілька різних танцювальних рухів, усі інші копіюють його танець. Потім ведучий торкається до будь-якого учасника, той виходить у центр, придумує свій танець і так далі по колу.

Можна ускладнити завдання, пропонуючи дітям придумати танець бджілки, ведмедика, сонечка, вітру, вечірньої зірки, моря.

Додаток 2

Гра «А ну повтори!»

Мета: розвиток почуття ритму, початку та кінця музичної фрази.

Хід гри: Педагог задає ритм. А діти повинні його повторити. Можна ускладнити завдання, пропонуючи дітям об'єднатися у команди і хто більше повторить ритмічних малюнків.

Додаток 3

Гра «Слухай та виконуй»

Мета: Розвивати увагу і слухову пам'ять

Хід гри: Педагог називає кілька дій, але показує їх не завжди вірно. Діти повинні відтворити ті рухи які педагог називає.

Можна ускладнити гру. Педагог називає кілька дій, але не показує їх. Дозволяється повторити це завдання 1-2 рази. Потім діти повинні відтворити ці дії в тій послідовності, у якій вони були названі ведучим.

Додаток 4

Музично-дидактична вправа «Потяг»

(Вправа- руханка для дітей молодшого віку)

Мета: розвиток у дітей музичних здібностей (відчуття ритму, музичної пам'яті, напряму руху мелодії, тощо), у доступній ігровій формі допомогти їм навчитися працювати у команді, поєднувати мелодію та рухи, розвивати увагу, сприяти розвитку діапазону дітей.

Обладнання: назви станцій, конверт з завданнями на станціях.

Методика проведення гри: Діти стають у коло, співають пісню «Їде їде потяг в ліс» підкріплюючи мелодію відповідними рухами. Після кожного куплету зупинка на станціях: «Музична», «Ритмічна», «Нотна» тощо.

Додаток 5

Метод «Станція ДЧЦМЗ»

Метод «Станція ДЧЦМЗ» (Для Чого Це Мені Знадобиться?), рекомендований відомим американським педагогом Джаннетт Вос у своїй книзі «Революція в навчанні», яка за короткий термін стала світовим бестселером.

Мета методу: дати можливість гуртківцям зосередитися на запитанні та розказати один одному і педагогу, що вони сподіваються одержати від цього заняття (теми).

Наприклад: вивчення певного танцю, пісні, техніки плавання тощо.

Додаток 6

Метод «Проблема по колу».

У гуртку цей метод може бути проведений таким чином: перша дитина ставить коротке питання по даній темі (наприклад: розучування певного танцю, пісні, виготовлення виробу, освоєння програми, техніки тощо) другій дитині. Друга — третій, і так до останньої. Час на відповідь — кілька секунд .

А тепер давайте спробуємо провести метод «Проблема по колу». Я пропоную тему для запитань «Музичні терміни».

Приклад:

Алєгро (італ. Allegro —весело, життєрадісно) —

1. позначення швидкого темпу, що відповідає швидкому кроку.
2. музична п'єса або її частина, яка виконується в темпі алєгро і не має спеціальної назви.

Дуєт (італ. duetto, від італ. і лат. duo — два) — вокальна чи інструментальна п'єса для двох голосів або інструментів, а також саме виконання музичного твору парою співаків або музикантів.

Темп (італ. tempo від лат. tempus — час) — означення швидкості виконання і характер руху музичного твору, а також один із засобів музичної виразності (ЗМВ).

Кода (італ. coda — «хвіст, кінець, шлейф») в музиці — додатковий розділ, можливий наприкінці музичного твору, який не беруть в розрахунок при визначенні його будови.

Анданте (італ. Andante — той, що іде) — 1. позначення помірному темпу, що відповідає повільному кроку (темп метроному - 58-72 удари на хвилину); 2. музична п'єса або частина її, яка виконується в цьому темпі і не має спеціальної назви

Таким незвичним способом ми розглянули багато питань, які стосувались теми «Музичні терміни».

Метод «Портрет».

Найкраще цю форму роботи використовують для узагальнення вивченого матеріалу. Педагог зачитує твердження, в якому описані відомості, наприклад, про вид мистецтва, композитора, співака або музиканта, хореографа або танець, актора, спортсмена, комп'ютерну програму, місто тощо. Діти намагаються впізнати об'єкт, або особу. Якщо не вдається, педагог зачитує друге твердження, що містить більш точну інформацію. Третє твердження містить таку інформацію, що не впізнати загадуване не можна.

Якщо вихованці вгадують об'єкт з першого твердження — отримують найвище схвалення.

Приклад. (Полька)

1. Жанр танцювальної музики.
2. Швидкий, жвавий середньоевропейський танець.
3. Виник від чеського слова *půlka*, що означає «половинний крок», оскільки ритм

потребує швидко переступати з ноги на ногу.

Додаток 7

Казка про позиції»

Експозиція. (Жили були,.. Де? Коли? Скільки часу? З ким?)

Давним давно у балетній залі, на поличці для взуття, жили були 2 Балетки: права та ліва.(Діти роблять рухи ногами) та багато інших речей.

У них було багато роботи, адже вони постійно виступали на сцені. За тим щоб Балетки підтримували танцювальну форму, вправно слідкував їхній друг годинник, вчасно даючи сигнали будильника для початку тренування, чи зміни вправ.

Прокинувшись о **6.00**, (Діти стають в позицію № 6) поснідавши, причепурившись, балетки розминалися на поличці і постійно хвалилися одна перед одною:

(Виконання різних вправ для стопи:)

-Я вмю крокувати.....

-А я вмю стояти на великому пальчику....

- А я вмю кружляти...

Зав'язка. (Одного разу...Що раптом трапилося? Приїхав друг, налетіла буря, впав стілець, прийшла звістка тощо.)

Так починався кожен день. Але саме сьогодні він у них був особливий. Сьогодні о 6-тій годині, мав відбутися їхній виступ до якого вони готувалися дуже ретельно. Час збігав швидко. І от коли годинник пробив **1:00** (першу годину), вони вишикувались в одну лінієчку щоб розпочати тренування. (Plie). Аж раптом права балетка почала сперечатися хто з них стоїть краще.

Розвиток подій. (Перерахуйте всі події, які будуть описані. Подумайте, які емоції мають у цей час відчувати слухачі. Напишіть, як змінювався герой впродовж історії.)

Вони так сперечалися, що посварилися і коли годинник пробив **2:00** для переходу до інших вправ, розбіглися (у 2 позицію) у різні сторони на поличці. Балетки стояли мовчки, відвернувшись одна від одної. За вікном подував легкий вітерець, і грайливо колихав їхні стрічки на балетках. Вони були на стільки ображені, що вирішили виступати окремо. Кожна стояла і відпрацьовувала рухи, але гарної композиції не виходило.

(Діти відтворюють різні рухи окремо кожною ногою)

Їм стало сумно від того, що вони посварилися. І вони почали думати, як помиритися, адже попереду був концерт.

Кульмінація. (Напишіть, яка подія стала «вирішальною» для героя.)

Права балетка стала на носочок, щоб подивитися, що робить ліва балетка, (відтворити рух), але раптом вітер подув сильніше, і права балетка захиталася і чуть не впала вниз.

Тоді ліва кинула їй свою стрічку, яка прикрашала носок і притягнула її до себе і коли годинник пробив **3:00** вони з'єдналися. (відтворюють 3 позицію)

Вони зраділи, що допомогли одна одній і помирилися.

Коли годинник пробив **4:00** вони вишикувалися (відтворюють 4 позицію) одна за одною для зустрічі гостей, яких вони запросили на свій концерт.

Годинник пробив **5:00**. Запрошених було багато, а вони так хвилювалися. І щоб побажати одна одній вдалого виступу вони міцно обійнялися, притиснувшись одна до одної (відтворюють 5 позицію)).

Розв'язка. (Напишіть, чим все завершилося. Як змінився герой, що він зрозумів, що буде робити далі?)

Нарешті стрілки годинника показали **6.00**, розпочався святковий виступ. Гості аплодували, кричали «Браво». І балетки були щасливі, що у них все вдалося, адже вони разом дарували всім присутнім радість і красу (Повтор позицій).

Після виступу влаштували фуршет.(Діти стоячи у позиції перелічують солодощі які вони люблять. Можна додати позиції рук.)

Настав час повертатися на свої місця. Всі гості задоволені пішли по полечкам. А Балетки, лежачи в своїй коробці, ще довго і згадували цей неймовірний виступ.

Висновок. (Чому нас вчить ця історія? Мораль, теорія, визначення тощо)

Не потрібно сперечатися, а потрібно дружити тому що разом набагато краще працювати, і тоді все вийде як найкраще.

Додаток 8

Для розвитку мовленнєвих умінь, розвитку творчого мислення використовую різні вправи:

Вправа «Дивуй!»

Як викликати інтерес до заняття, до конкретної теми? Надійним засобом є пізнавальний інтерес, який можна сформулювати за допомогою певних методичних прийомів, таких як «Дивуй!»

Найбуденніші явища, події, предмети можуть стати дивними, якщо на них подивитися з іншої точки зору. Здивування — початкова фаза розвитку пізнавального інтересу.

Приклад. Пральна дошка. Дуже цікава річ...у плані музичного інструменту. Один вже погляд на неї викликає посмішку, а вона ще і грати вміє...доволі непогано, хочу підкреслити.

Скіфл-музика...суміш блюза, фолк-музика, кантрі-енд-вестерн...саме у створенні цього стилю вона приймає активну участь разом із гітарою, барабаном та брязкальцями...

Вправа «Що відбудеться, якщо...?»

У цих питаннях розглядаються парадоксальні ситуації. Гуртківці самі можуть знайти і запропонувати подібні ситуації для обговорення.

Приклад: Що відбудеться, якщо не стане музики?...спорту?...класичного танцю?...Інтернету?.....образотворчого мистецтва?

Вправа «Продовжити думку»

Для вивчення нового музичного матеріалу підійде вправа «Продовжити думку»

Слухаючи твір, я...:

бачу: річку, небо, поле, ліс, дощ...

чую: грім, шум, спів, шелест, музику...

відчуваю: ритм, страх, радість, тишу....

Вправа «Крісло автора».

Діти за бажанням сідають у «крісло автора» і розповідають щось цікаве про своїх рідних, знайомих або епізод зі свого життя, історію про своє ім'я тощо.

Вправа «Опиши навпаки»

Педагог показує сюжетний малюнок, а групи вихованців описують його, замінюючи основні предмети, їх ознаки, дії, явища на протилежні.

Вправа «Зіпсований телефон»

Мета: вправа не тільки допомагає перевірити пам'ять кожного гравця, ай переконливо демонструє зниження кількості та якості інформації, що передається через кількох осіб.

Вправа «Імпровізація».

Діти уявляють себе на зйомках прямого ефіру передачі «Подобиці дня» у ролі телеведучого. Але виникла проблема: Немає тексту. Є лише одна фраза: «Вітаю. На часі програма подобиці дня і з вами я її ведуча..... Сьогодні у випуску поговоримо про....» А далі вам дають лише по одному слову-підказці., які не пов'язані між собою. Тож вам залишається імпровізувати. Головна умова - не можна мовчати.

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ВІННИЦЬКИЙ МІСЬКИЙ ПАЛАЦ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
ІМЕНІ ЛЯЛІ РАТУШНОЇ»

РОЗВИТОК

ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ОСОБИСТОСТІ

У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

номінація «Навчально - методичний посібник»

Іванишина Наталія Іванівна,

методист відділу

художньо-естетичного виховання,

тел. (093) 600-23-79

м. Вінниця

2020

Автор: **Іванишина Наталія Іванівна**, методист відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної»

Іванишина Н.І. Розвиток творчого потенціалу особистості у позашкільному закладі. Методичний посібник / Іванишина Н.І. – Вінниця: ММК, 2020. 55 с.

Рецензенти:

Побережна І.В., методист з навчальних дисциплін (художньо-естетичний цикл, виховна робота).

Мусійчук С.І., директор комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної».

Рекомендовано методичною радою

комунального закладу

«Вінницький міський палац дітей та юнацтва

імені Лялі Ратушної»

(Протокол № 2 від 24.01.2020 р.)

В запропонованому посібнику розкривається проблема розвитку та формування творчого потенціалу особистості в позашкільному навчальному закладі. Розкриті психолого-педагогічні проблеми формування та впровадження інноваційних технологій, методів та прийомів в роботу творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів.

Методичний посібник призначений для методистів, педагогічних працівників позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

РОЗДІЛ I. Науково-теоретичні засади формування та розвитку творчого потенціалу особистості в позашкільному закладі

1.1. Психолого-педагогічні аспекти формування та розвитку творчої особистості дитини в психологічній та педагогічній літературі..... 6

РОЗДІЛ II. Розвиток творчого потенціалу особистості у позашкільному закладі

2.1. Інноваційні технології, методи та прийоми що сприяють розвитку творчого потенціалу вихованців позашкільного закладу..... 13

РОЗДІЛ III. Використання інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців

3.1. Практичне застосування інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної».....31

ВИСНОВОК..... 45

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА..... 47

ДОДАТКИ48

«Педагогічна ідея - це повітря, в якому розправляє

крила педагогічна творчість»

Василь Сухомлинський

ВСТУП

Позашкільний навчальний заклад – це повноцінна ланка в системі неперервної освіти, яка реагує на зміни у суспільстві, надає учнівській молоді широкі можливості для розвитку

творчого потенціалу, вільного самовизначення та самостійності кожного вихованця. А керівникам гуртків – можливість творчо підходити до моделювання занять, активно впроваджуючи різноманітні можливості формування та розвитку творчої активності вихованців.

Законом України «Про позашкільну освіту» визначені пріоритетні завдання позашкільної освіти: створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, задоволення їх потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації; пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих дітей [1, С.5]. На реалізацію цих завдань і спрямовується діяльність позашкільного навчального закладу.

Позашкільна освіта будується на основі законів творчості, що передбачає: спілкування, успіх, здатність бути захищеним на випадок невдач [2, С.1,2].

Питання розвитку творчої особистості не є вчорашнім, нинішнім чи завтрашнім. Воно є постійним для суспільства в цілому і для освіти зокрема. Змінюється лише динаміка його гостроти: чим проблемнішим є суспільство, тим воно гостріше, і тим важливіша роль у ньому віддається нам, працівникам - позашкільникам.

Розвиток суспільства у нових умовах ставить завдання формування творчого потенціалу особистості. Сучасному суспільству потрібне не стільки репродуктивне мислення, яке цінне у стабільний час або у час перенасичений творчою енергією, скільки продуктивне мислення. Адже суспільство потребує швидких змін, нових прогресивних, креативних ідей. У наш час користуються попитом конкретні програми, спрямовані на розвиток творчого потенціалу та креативності особистості.

Педагоги разом з батьками покликані сприяти соціальній адаптації особистості у реальному житті. У відкритій системі соціалізації розглядаються найбільш демократичні та гнучкі засоби залучення сім'ї до співпраці у вихованні та розвитку дітей і підлітків.

Кажуть, що усі діти народжуються з якимось даром. Виховання обдарованої особистості потребує реалізації цілої системи державних заходів, які б спиралися на комплексну наукову розробку, де поважне місце зайняли б педагогіка та психологія як науки, які досліджують теоретичні і прикладні сторони формування творчої особистості.

Проте, слід відмітити, що сьогодні у позашкільній відсутня система роботи з формування творчої компетентності вихованців, існує недостатнє методичне забезпечення закладів,

недостатній рівень методичної, психологічної підготовки педагогів, недостатня підготовка практичних психологів до роботи з дітьми, що виявляють нестандартність у поведінці і мисленні, а це призводить до неадекватної оцінки їх особистісних якостей і всієї їхньої діяльності.

На сьогоднішній день проведена велика робота в галузі дослідження психології розвитку особистості, її творчого та креативного мислення, методів розвитку творчого потенціалу. Але ще досі немає єдиної точки зору на проблему розуміння сутності креативності, її механізмів, особливостей прояву творчості та креативності, взаємозв'язку інтелекту та творчих здібностей [3, С.394].

РОЗДІЛ І. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

1.1. Проблема формування та розвитку творчого потенціалу дитини у педагогічній та психологічній літературі.

Повсякденний досвід дає нам безліч прикладів того, що кожна людина мислить по-своєму. Завжди знаходяться люди, що мислять інакше, ніж інші, уміють глянути на дійсність під іншим кутом зору. Нестандартність мислення лежить в основі майже усіх винаходів, наукових відкриттів, вона за всіх часів приводила до народження ідей, що рухають людство вперед.

Творчість - процес народження нового, що об'єктивно здійснюється в природі або в людині; у природі - зародження, зростання, визрівання; у людській роботі - створення нових думок, почуттів або образів, які стають безпосередніми регуляторами творчих дій.

Отже, зародження, зростання і визрівання нових думок, почуттів або образів цих регуляторів на відміну від конструювання, яке комбінує старе і відоме, - це новий принцип дій творчої людини. І тому результатом творчого процесу є продукт оригінальний, об'єктивно цінний і самодостатній. Продуктами творчості бувають; відкриття, винаходи, нові художні образи неабиякої сили, художні твори. Суть у них одна. Різняться вони лише

засобами проникнення у природу. [З,С. 397]

У статті 31 Конвенції про права дитини йдеться, про те що дитина має право на участь у культурному і творчому житті, має право на участь в іграх, дозвіллевих заходах, які відповідають її віку, займатися мистецтвом, тобто її діяльність направлена на її творчий розвиток.

Найбільш сприятливі умови для розвитку дитячої творчості різного напрямку (естетичної, технічної, наукової та ін.) розкриваються у позашкільних навчальних закладах, які зумовлені такими факторами і обставинами, як:

- особливі відносини, які найкращим чином залучають кожну дитину до активної

перетворюючої діяльності;

- гарантія і забезпечення можливості практичного здійснення розвитку творчих

інтересів і здібностей;

- вільний вибір будь-якого виду діяльності;

- наявність технологій виховання всебічно розвиненої гармонійної особистості,

створення такого типу відносин, за якими сама особистість прагне максимальної

реалізації сил і здібностей.

Творчому розвитку дитини завжди приділялася велика увага у педагогічній теорії і практиці. У сучасних умовах розвитку нашого суспільства, його значних соціально-економічних трансформацій здатність людини до творчості набуває особливого звучання.

Отже позашкільні установи мають яскраво виражену специфіку впливу на особистість дитини. І саме вивченню питання про виховання, впливу на особистість дитини в умовах позашкільних закладів, розвитку в них дитячої творчості присвятили роботи такі відомі педагоги, як Л.Виготський, А.Амонашвілі, Т.Сущенко, С.Шацький, Г.Пустовіт, Л.Ковбасенко та ін. [4, ст. 7].

Як зазначала доктор педагогічних наук Тетяна Іванівна Сущенко, позашкільну педагогіку можна розглядати як науку про виховання творчістю. Пріоритетними її категоріями є поняття “співтворчість, захоплення, інтерес, творча діяльність, дослідництво, інтелектуальна незалежність, саморозвиток, психологічний комфорт, обдарованість, гармонійний і всебічний розвиток, взаємодія” [5, ст. 47].

Педагогічний процес у позашкільних навчальних закладах спрямований на всебічний розвиток творчої особистості, формування соціального досвіду на основі власних бажань дитини, урахування її нахилів і задатків. У позашкільному педагогічному процесі дитина не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності і неповторності вона доповнює, удосконалює те, що засвоїла, чого навчилася. У цьому полягає закон творчої поведінки й особливість методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов’язковому заохоченні дитини, багатстві вражень, створенні оптимальних людських стосунків, які є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти.

Найголовніша функція позашкільних навчальних закладів - знайти такі види діяльності, таку працю, де дитина змогла б себе розкрити, стати справжнім творцем. Без цього не може бути й мови про розвиток творчої, всебічно розвиненої особистості.

Ш. Амонашвілі вважав, що “...пустощі дитини - це мудрість дитинства. Це вияв творчості дитини, прагнення до нестандартної поведінки. З пустунів виростають творчі особистості” [6,ст.12]. Виховання творчої й гармонійно розвиненої особистості спирається на вільний вибір.

С. Шацький, один із організаторів перших позашкільних закладів, наголошував, що «завдяки позашкільному вихованню можна досягти того, що всі діти й підлітки зможуть розвивати свої творчі здібності, позитивні інтереси». Він писав, що діти допитливі, намагаються до всього доторкнутися, усе спробувати; прагнуть виявити себе, ділитися своїми враженнями, звідси і розвиток творчої уяви, фантазії. У своїй практичній діяльності С. Шацький завжди створював найсприятливіші умови для творчої цікавої роботи, в якій діти могли б «проявити себе». Пропонуючи відкрити дитячі клуби, він спирався на головну ідею цих об’єднань - організувати центр. На його погляд, клуб - це таке творче об’єднання вихованців, де створені найсприятливіші умови для різноманітних зустрічей, цікавого дозвілля, змістовної праці, занять мистецтвом, гри тощо [7, ст. 260].

Л. Виготський зауважував, «що творчість існує всюди, де людина уявляє, комбінує чи створює щось нове, яким малим би воно не вважалося у порівнянні з творчістю геніїв» [8, ст14]. Тому треба розпізнати і розвивати лінію творчого розвитку дитини і створити для неї відповідні умови. Будь-яка дитина має здібності до творчості, необхідно лише її організувати.

В основному за період 1920-1930 рр. в Україні склалася державна й суспільна мережа позашкільних закладів, що дало можливість розвивати всебічні здібності та інтереси молодого покоління.

Головною метою виховної діяльності таких закладів було визначено всебічний гармонійний розвиток особистості, започатковано особистісний підхід до дитини, визнано цінність, необхідність позашкільного виховання. Прагнення до виховання всебічно гармонійно розвиненої особистості сприяло розкриттю природного таланту дітей.

Як свідчать документи і матеріали у 1930-1940 рр. виховна робота в позашкільних закладах проводилася за таким основними напрямками: політико-виховний; технічно-виробничий; науково-дослідницький; художньо-естетичний; військово-фізкультурний; екскурсійно-туристський; оздоровчий; патріотичний; дозвіллевий.

Такі напрями позашкільної діяльності створювали умови для всебічного розвитку молодого покоління: формування свідомості юних громадян держави, патріотів, зростання потенціалу їхньої творчої діяльності, професійної орієнтації.

Зміст виховної роботи полягав у задоволенні потреб держави, запитів дітей та підлітків у різних галузях культури, науки й техніки, організації змістовного й цікавого дозвілля.

Визначилися типи позашкільних закладів як комплексних (будинки, палаци піонерів, дитячі містечка, парки тощо), так і спеціалізованих (станції юних натуралістів, техніків, туристів; музичні, художні, спортивні школи; бібліотеки, бібліотеки-читальні, дитячі театри, кінотеатри, театри ляльок, дитячі залізничі тощо). Різні мотиви спонукали дітей та підлітків відвідувати ці позашкільні заклади.[4, ст.9]

Таким чином, в Україні позашкільна робота з дітьми проводилася з метою задоволення їх культурних інтересів і запитів, розвитку самодіяльності та творчих здібностей, організації розумного та цікавого дозвілля, а головне, як допомога школі у вихованні майбутніх громадян держави. До середини 1941 р. в Україні вже була створена й функціонувала

широка мережа позашкільних дитячих закладів різних типів, одним із основних принципів роботи яких був розвиток ініціативи і творчості вихованців та забезпечення можливості участі кожного школяра в різних видах діяльності відповідно до його інтересів і віку.

Вивчення матеріалів досліджуваного періоду показує, що позашкільна робота була «надзвичайно важлива, тому що вона могла допомогти правильному вихованню дітей, створенню умов для їх всебічного розвитку» [9, ст.44].

Необхідно було підхоплювати ініціативу дітей, допомагати в їх творчій роботі, керувати ними, спрямовувати їх інтереси.

Якщо говорити про проблему розвитку творчих здібностей особистості з погляду психології, то можна зазначити, що на перший план виходять поняття “творчі здібності” і “креативність”. І деякі психологи вважають їх тотожними, стверджуючи, що креативність є самостійним фактором, що не залежить від інтелекту (Дж.Гілфорд, К.Тейлор, Г.Грубер, Я.О.Пономарьов, Е.П.Торренс та інші).

Інші вважають, що високий рівень розвитку інтелекту передбачає високий рівень розвитку творчих здібностей і навпаки (Д. Векслер, Р. Уайсберг, Г. Айзенк, Л. Термен, Р. Стенбергта та ін.).

На думку третіх, творчих здібностей, як таких, не існує, головну роль у детермінації творчості грають мотивація, цінності, емоційний стан, особистісні риси та ін. (А. Танненбаум, А. Олох, Д.Б. Богоявленська, А. Маслоу та ін.).

Психологічна наука, як зазначає М.Г. Ярошевський, у ХХ столітті відмовилася від твердження про унікальність творчого акту і творчої особистості. Психологи переконані, що здатність до творчості закладена в кожній людині, яка реалізує її різною мірою в різних умовах.

Концепція виховання творчої особистості має бути тісно пов'язана із провідними тенденціями, що визначають прогресивний розвиток людства, спираються на творчий потенціал людської особистості і впливають на його подальше становлення [3, ст 402-404].

Сьогодні особливо актуальною є об'єктивна потреба в активному розвитку творчого, інтелектуального потенціалу кожної особи, нації, суспільства в цілому. Творчість своєю

сутністю, внутрішньо переплітається з такими проблемами, як свідомість, мислення, пізнання, критика, практика, передбачення, соціальний ідеал.

Сучасний стан дослідження проблеми можна охарактеризувати як процес зближення двох підходів: процесуального - дослідження фаз, станів, стадій та результатів перетворення предмета творчості та особистісного - дослідження суб'єкта творчої діяльності - його потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, властивостей, самосвідомості, емоцій, почуттів (Д.Б. Богоявленська, Л.С. Виготський В. Давидов, Д.Б. Ельконін, Г.С. Костюк, О.М. Матюшкін, В.С. Мерлін, В.О. Моляко, В.В. Рибалка, В.М. Русалов, М.О. Холодна, В.С. Юркевич та ін.).

З погляду психодіагностики креативність трактується як вектор інтенсивності творчої тенденції особистості, що включає можливість її виміру, знаходження зв'язків з іншими проявами особистості (А. Анастасі, Є. Артем'єва, С. Бешелев, В. Бітінас, Е. Браверман, Ф. Гурвич, Є. Мартинова, В. Мельников, М. Мучник, Я. Окунь, Г. Суходольський, Л. Ямпольський та ін.).

Основне завдання психології творчого розвитку полягає в розкритті психічних закономірностей і механізмів творчого процесу і креативності. Творчість розглядається як основа і механізм розвитку психіки (Н. В.Кіпіані, А. М. Матюшкіна, Я. О. Пономарьов, І. М. Семенов та інші), а його дослідження зв'язуються з закономірностями мислення (Н. Г. Алексеев, С. М. Бернштейн, В. С. Біблер, В. Н. Тушкін, О. К. Тихомиров, Е. Г. Юдін).

Отже, роблячи висновки з вищезазначеного, можна стверджувати, що творчість є тим містком, через який проходять емоційно - естетична реакція від сприйняття до відтворення і закріплюються як особистісні новоутворення.

Висвітлення матеріалів у педагогічної та психологічної літературі показує, що позашкільна робота була "надзвичайно важлива, тому що вона могла допомогти правильному вихованню дітей, створенню умов для їх всебічного розвитку" [4, ст.15]

Дитяча творчість є найвищою формою активності й самостійності особистості, що спрямована на створення цінностей у різних сферах її життєдіяльності. Результати такої діяльності мають соціальну значущість і вирізняються новизною поставлених завдань і шляхів їх вирішення. Має відбуватися тісна співпраця між батьками, педагогами та дітьми. Однак, для цього необхідно створити відповідні умови. Батьки повинні пропонувати дітям участь у дитячих об'єднаннях за інтересами, а педагоги заохочувати їх, залучати до роботи в гуртках, участі в концертах, конкурсах, змаганнях, виставках тощо. Щоб визначити сфери інтересів і можливостей особистості, необхідно спостерігати за дітьми, виявляти їх зацікавленість, підтримувати та стимулювати їхню творчість.

Задля плідної роботи у позашкільній галузі, необхідна також співпраця вихованця та педагога. Ситуація співтворчості позитивно впливає на всі мотиви діяльності, є водночас метою та засобом процесу навчання і виховання. Щоб організувати співтворчість педагога та вихованця у практичній діяльності, необхідна загальна евристична спрямованість навчання і виховання, яка забезпечується збільшенням кола пошуково-творчих завдань, створенням психологічної атмосфери співпраці, взаємної підтримки, співтворчості.

Отже, творчий розвиток дитини, вияв її активності у певній мірі залежав і залежить від створених умов, методів та форм організації позашкільної роботи, вмілого педагогічного керівництва тощо. Забезпечення психологічного комфорту, атмосфери доброзичливості, співпраці, ситуації успіху, створення умов для задоволення потреб дитини і розвитку дитячої творчості було і залишається одним із основних завдань діяльності позашкільного навчального закладу.

РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

2.1. Інноваційні технології, методи та прийоми що сприяють розвитку творчого потенціалу вихованців позашкільного закладу

Наше сьогодення потребує творчих, обдарованих, інтелектуально розвинених громадян, адже від них залежить майбутнє країни. Основна педагогічна задача сьогодення це виховання громадянина України, підготовленого до життя в сучасному суспільстві, здатного навчатися оперувати й управляти інформацією, приймати виважені рішення, ефективно взаємодіяти з людьми, усвідомлювати свою роль у державі і світі, адекватно реагувати на проблеми і виклики часу, нести відповідальність за власні вчинки, досягати творчої самореалізації. Отже, створення умов для розвитку особистості – як неповторної індивідуальності здатної до творчої самореалізації - завдання педагога сьогодні.

Інноваційні технології швидко увійшли в усі галузі нашого життя. Поняття **інновація** в перекладі з грецької означає «**оновлення**», «**новизна**», «**зміна**» з'явилося вперше в зарубіжних дослідженнях XIX ст., в техніці. В Україні на початку 90-х років XX ст. взято курс на розвиток інновацій.

Інновація в освіті - це:

- *результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем;*
- *процес оновлення чи вдосконалення теорії й практики освіти, який оптимізує досягнення її мети.*

Період часу від зародження нової ідеї, створення і поширення нововведення і до його використання прийнято називати життєвим циклом інновації. З урахуванням послідовності проведення робіт життєвий цикл інновації розглядається як інноваційний процес.

Найважливіша вимога сучасної освіти - вироблення у суб'єктів освітнього процесу індивідуального стилю діяльності, культури самовизначення, відбувається їхній особистісний розвиток.

Інноваційні технології дають можливість, з одного боку, показати дітям "світ у цілому", а з іншого - звільнений за рахунок цього навчальний час використовувати для повноцінного здійснення профільної диференціації у навчанні.

Використання нових інноваційних технологій у навчально-виховному процесі дозволяє педагогам закладу реалізувати свої педагогічні ідеї, тобто, створювати нові *педагогічні технології*. А вихованцям, в свою чергу, дає можливість самостійно вибирати освітню траєкторію - послідовність і темп вивчення тем, систему тренувальних завдань і задач, способи контролю знань.

Нині існують педагогічні технології інноваційного навчання, що активно використовуються в позашкільному освітньому процесі:

- ***технологія інтерактивного навчання;***
- ***технологія мнемотехніки;***

- **технологія сторітелінгу;**
- **технологія перевернутого навчання;**
- **проектна технологія;**
- **технологія колективних творчих справ;**
- **технологія трансляції досвіду;**
- **комп'ютерно-інформаційна технологія;**

Спробуємо розкрити основні питання цих технологій: їх сутність, значення та особливості використання в педагогічному процесі.

Технологія інтерактивного навчання

Конфуцій писав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю — я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю — я набуваю знань. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром».

Ці слова є своєрідним поясненням інтерактивного навчання, з яким безпосередньо пов'язані педагогічні інновації.

Сутність технології інтерактивного навчання у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це спів-навчання, у якому і педагог і вихованці є суб'єктами педагогічного процесу.

Педагог виступає лише в ролі організатора навчання, координатора роботи груп, дискусії. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно-зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі.

Під час застосування інтерактивних технологій, як правило, моделюють реальні життєві ситуації, пропонують проблеми для спільного розв'язання, застосовують рольові ігри.

В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного вихованця. А це в свою чергу зобов'язує педагога (організатора навчального процесу) зробити кожного учасника занять активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;
- взаємного інформаційного, духовного збагачення. Навчальний процес слід організувати таким чином, щоб учасники його могли обмінятися життєвим досвідом, отриманою інформацією;
- особистісно-зорієнтованого навчання.

Застосування інтерактивних технологій потребує старанної підготовки педагога та вихованця. Вони мають навчитися успішно спілкуватися, використовувати навички активного слухання, висловлювати особисті думки, вміти ставити запитання й відповідати на них.

Ефективність інтерактивної технології залежить від умінь педагога:

- давати дітям завдання для попередньої підготовки: прочитати, обміркувати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- відбирати для заняття такі інтерактивні вправи, які дали б гуртківцям «ключ» до засвоєння теми;

- під час інтерактивних вправ давати дітям час подумати над завданням, щоб вони сприйняли його серйозно, а не механічно або «граючись» виконали його;
- на одному занятті використовувати одну-дві інтерактивні вправи, а не їх калейдоскоп;
- здійснювати спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, зокрема акцентуючи увагу й на іншому матеріалі теми;
- проводити швидкі опитування.

Технологія мнемотехніки

Нові освітні стандарти вимагають від педагога пошуку нових методів, які активізують пізнавальну активність дітей в процесі різних видів діяльності.

У педагогіці мнемотехнику називали по-різному: і сенсорно-графічними схемами, і предметно-схематичними моделями, і колажем, і схемою складання розповіді.

Але, в будь-якому випадку **мнемотехніка** – технологія ефективного засвоєння інформації. Іншими словами це система правил і прийомів, що полегшують процес запам'ятовування інформації шляхом утворення додаткових асоціацій (малюнків) розвиває асоціативне мислення і уяву, підвищує пильність.

Технічний арсенал сучасної мнемотехніки складається з набору уніфікованих прийомів запам'ятовування, що дозволяють зберігати у пам'яті різну інформацію однотипно. Мнемотехніка забезпечує дуже глибоке розуміння матеріалу, оскільки методи запам'ятовування наказують створювати в уяві яскраві образні ілюстрації для понять і визначень.

Кому потрібна мнемотехніка?

У житті: Будь-якій людині доводиться пам'ятати певну кількість точних відомостей. Ми звикли все це записувати в електронні або записні книжки. Привчіть себе записувати потрібні вам відомості в свій мозок. Тоді ви не будете залежати від батарейок в телефоні або планшеті. Ви не зможете втратити інформацію. Це дуже зручно - пам'ятати все, що потрібно. Іноді в пам'ять записати і знайти там інформацію набагато швидше.

Педагогам: Мнемотехніка виникла як частина ораторського мистецтва. Коли педагог заглядає в конспект - це не додає йому поваги. Запам'ятавши матеріал лекції, вам більше взагалі ніколи не доведеться витратити час на підготовку.

Дітям: Мнемотехніка дозволить краще запам'ятати інформацію. Починати навчання дитини можна вже з 3-4 років, використовуючи спеціально розроблені для цього прийоми мнемотехніки.

Для дітей на практиці можна застосовувати такі вправи цієї технології.

Мнемокартинки. Використання картинок з простим зображенням, яке зрозуміє дитина. Картинка може мати на увазі один предмет (поняття) або кілька. За допомогою картинок можна поповнювати словниковий запас дитини, навчати його якимось простим діям повсякденному житті.

Мнемоцепочки. Кілька картинок, які представляють собою правильну послідовність будь-які дії або події. Наприклад, зміна пір року, процес від пробудження до виходу з дому (прибирання ліжка, умивання, чищення зубів, сніданок, одягання) і так далі.

Мнемотаблиці. Являють собою кілька зібраних разом картинок: від 4 до 9, які шифрують вірші для дітей, казки, навчальні історії та інше.

Всі вправи та методи технології мнемотехніки можна адаптувати до будь якого напрямку освітнього процесу.

Наприклад: на заняттях з хореографії багато часу витрачається на запам'ятовування танцювальних рухів з дітьми. На кожную музичну фразу вивчається певний танцювальний рух, на який поступово придумується картинка - асоціація (зображення). Таким чином,

весь танець може бути замальований за допомогою мнемоквадратів, які в процесі перетворюються на мнемодоріжки, а потім переходять до рівня мнемосхем. І кожну мнемосхему дитина по пам'яті може використовувати та відтворювати самостійно для закріплення вивченого матеріалу.

Мнемотехніка має такі основні переваги у навчанні дітей:

- зменшуються стреси від навчання;
- підвищується самооцінка дитини;
- формується вміння самостійно вчитися;
- збільшується об'єм пам'яті;
- дітям легше виділяти істотне, знаходити спільне і відмінне;
- підвищується інтерес до навчання.

Необхідність використання мнемотехніки для дітей молодшого шкільного віку полягає в тому, що якраз у цьому віці у дітей переважає візуально-образна пам'ять. Найчастіше запам'ятовування відбувається мимоволі, просто тому, що якийсь предмет або явище потрапили в поле зору дитини. І якраз саме мнемотехніка допомагає спростити процес запам'ятовування, розвинути асоціативне мислення і уяву, підвищити уважність.

Технологія сторітелінг

Працюючи з сучасними дітьми, помічаємо їхню яскраву індивідуальність і розуміємо, що їм необхідний зовсім інший формат освіти, використання оновлених технологій.

У сучасному світі вміння говорити, формулювати власні думки – необхідні життєві навички для кожної людини. На сьогодні володіння інформацією, її обробка, вміння чітко передавати почуття, аргументувати свою позицію – головні задачі, які стоять перед освітою.

Мова – це складний психологічний процес, який неможливо оцінювати, розвивати окремо від мислення або сприймання. Розповідь історій – процес емоційний, захоплюючий, який добре запам'ятовується.

Можна зробити висновок, що Сторітелінг це технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. У перекладі з англійської **story** означає історія, а **telling** – розповідати. Отже, сторітелінг – це розповідь історій.

Види сторітелінгу

- **Культурний** – розповідає про цінності, моральність та вірування;
- **Соціальний** – розповідь людей один про одного (можна розповідати дітям історії з життя відомих людей, що може стати для них прикладом для побудови свого життя).
- **Міфи, легенди** – вони відображають культуру й нагадують нам, чого в житті слід уникати аби бути щасливим.
- **Jump story** – всі люблять слухати історії про містичних істот, коли неочікуваний кінець змушує підстрибнути на стільці від страху. Такі історії допомагають подолати власні страхи.
- **Сімейний** – сімейні легенди зберігають історію наших пращурів. Ці історії передаються з покоління в покоління та мають повчальний характер.

- **Дружній** – ці історії об'єднують друзів, оскільки вони згадують про певний досвід, який вони пережили разом.
- **Особистий** – особисті історії розповідають про власний досвід та переживання. Це важливий вид сторітелінга, оскільки подібні історії допомагають зрозуміти себе, і почати розвиватися.

Основні функції сторітелінгу

- 1. Мотиваційна.** Це спосіб переконання учнів, який дає змогу надихнути їх на прояв ініціативи в навчальному процесі.
- 2. Об'єднуюча.** Історії є інструментом розвитку дружніх, колективних міжособистісних стосунків у групі.
- 3. Комунікативна.** Історії здатні підвищити ефективність спілкування на різних рівнях.
- 4. Інструмент впливу.** Дозволяє не директивно впливати на учнів та формувати в них суспільно корисні переконання.
- 5. Утилітарна.** Один із найпростіших способів донести до інших зміст завдання або проекту.

Сучасне підростаюче покоління спілкується, переважно, у віртуальному світі. Тому реальне спілкування стає мистецтвом, якому потрібно навчати знову. Для цього чудово підходить технологія «сторітелінгу».

Сторітелінг - це творча розповідь. На відміну від фактичної розповіді (переказу, опису по пам'яті), яка ґрунтується на роботі сприймання, пам'яті, відтворювальної уяви, в основі творчих розповідей лежить робота творчої уяви. Обов'язковими компонентами такої розповіді мають бути самостійно створені дитиною нові образи, ситуації, дії. При цьому учні використовують свій набутий досвід, знання, але по-новому комбінують їх.

Чому сторітелінг слід використовувати в позашкільній освіті?

- **Діти люблять слухати історії** більше, ніж доповіді, описи чи визначення,

тому що вони легше сприймаються (задіяна не лише раціональна сторона сприйняття інформації, а й образна).

Отже, реалізується принцип доступності навчання.

- **Історія впливає на почуття дитини**, а це підвищує рівень концентрації уваги. Тому всі уважно слухають навчальний матеріал, сприймають його, а потім з легкістю можуть відтворити (у формі історії).

Отже, реалізуються принципи міцності знань та емоційності навчання.

- **Історія динамічна.** Сучасні діти з кліповим мисленням краще сприйматимуть історію, ніж текст іншого виду.
- **В історії є герой, який змінюється.** Ці зміни відбуваються в процесі боротьби, наполегливої праці, виконання складних завдань тощо. А якщо діти ще будуть «включені» в історію, вони вчаться бути наполегливими. *Отже, реалізується принцип активності й самостійності.*
- Будь-яка історія для дітей розповідається із використанням ілюстрацій, відео, презентацій. реалізується принцип наочності.

Сторітелінгом зацікавлені і педагоги, і психологи у всьому світі, оскільки пояснення матеріалу у формі розповіді історій розвиває в учнів уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти. Історії дозволяють розповісти про те, як приймаються рішення та будуються стосунки.

Через обмін історіями, вибудовуючи емоційні зв'язки, учні та вчителі створюють правильні й більш якісні взаємостосунки.

Використання педагогами такої технології – гарний привід для дитини описати свої вчинки та почуття, проаналізувати власні дії, оцінити наслідки та зробити висновки на майбутнє.

Технологія перевернутого навчання

Ця технологія навчання поширюється на освітньому просторі України із навчальної системи США, авторами якої вважаються вчителі хімії Аарон Самс і Джонатан Бергманн (США).

Дана технологія являє собою педагогічну модель, в якій типова подача лекцій і організація домашніх завдань міняються місцями. Діти дивляться вдома короткі відеолекції, у той час як у класі відводиться час на виконання вправ, обговорення проектів і дискусії. Відеолекції часто розглядаються як ключовий компонент у «переверненому» підході, вони створюються вчителем і розміщуються в Інтернеті.

Педагог тепер не є єдиним джерелом інформації і його задача дати завдання, які забезпечать розуміння, дадуть можливість проаналізувати, узагальнити інформацію, виконати тренувальні вправи, продемонструвати умінні або знання. На таких заняттях діти не бувають пасивними. При об'єднанні у групи, враховується рівень підготовки вихованців і дається завдання з якими вони можуть справитися. При такій формі роботи ми можемо максимально приділити увагу, тим дітям які потребують допомоги. Оцінювання засвоєння нового матеріалу проводиться в кінці того ж самого заняття за допомогою виконання вивчених рухів.

Основними елементами даної технології є:

- попереднє ознайомлення вихованців із новим навчальним матеріалом удома;
- на занятті - короткі пояснення нового навчального матеріалу;
- оцінювання знань і навичок дітей при виконанні практичної роботи;

- проведення на кожному занятті формування та перевірки навичок, що базуються на матеріалі поточного заняття;
- дозвіл на використання гуртківцями інформаційних інтернет джерел під час роботи;
- індивідуальний захист (здача) своїх практичних робіт.

Чому цю модель необхідно застосовувати в позашкільній освіті?

1. Вона чудово працює на підвищення пізнавальної активності і самостійності дітей.
2. Самостійне ознайомлення з новим матеріалом сприяє формування умінь працювати з різними джерелами інформації.
3. Робота на занятті дозволяє розвивати мислення високого рівня. (мал.1)

Педагогам постійно доводиться шукати шляхи інтенсифікації проведення занять. Які ж форми і методи можна використовувати при застосуванні технології перевернутого навчання?

На занятті:

- індивідуальна робота;
- групова робота;
- інтерактивні вправи.

Вдома:

- освітні платформи;

- відеолекції, форуми, блоги;

- електронна пошта.

Пропонована технологія передбачає відмову від таких традиційних прийомів, як: теоретичні виступи дітей, фронтальне опитування, перегляд тривалих навчальних фільмів і презентацій тощо. Натомість запроваджуються елементи педагогіки співробітництва: педагог виступає скоріше в ролі колеги й консультанта. Вихованці опановують навчальний матеріал, значною мірою за допомогою самонавчання, що сприяє розвитку пізнавальної активності та самостійності. Відео уроки, відео лекції, які використовуються в даній методиці, повинні бути цікавими, насиченими та зрозумілими не лише вчителю, а і дітям. Викладений матеріал в ідеалі повинен бути цікавим і зрозумілим, відповідати віковим особливостям сприйняття інформації дітьми, ураховувати між предметні зв'язки.

Як наслідок, перевернуте навчання сприяє:

- ï Підвищенню пізнавальної активності вихованців, їх мотивації до навчання і захопленості навчальною діяльністю на занятті;

- ï Реалізація можливості диференційованого підходу в навчанні, роботи в індивідуальному комфортному темпі;

- ï Підвищенню самостійності дітей, їх відповідальності за навчання;

- ï Посиланню акценту на практичну продуктивну і творчу діяльність;

- ï Використанню різноманітних джерел отримання інформації;

ü Реформуванню навичок групової, командної роботи;

ü Позитивній зміні позиції учителя в освітньому процесі: гуртківці відчують потребу у вчителів як консультантові, тренерів, партнерів;

При «перевернутому навчанні» вчитель бачить рівень успішності кожного в процесі виконання практичних завдань і може вчасно допомогти.

Технологія «перевернутого навчання» дає змогу істотно покращити показники успішності.

Проектна технологія

Проектну систему навчання розробили в 20-ті рр. ХХ ст. американський педагог Дж. Дьюї та його послідовник В. Кілпатрик. Проектна технологія потребує використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів.

Проектна технологія направлена на стимулювання інтересу вихованців до певних проблем, які передбачають володіння системою знань через проектну діяльність. Саме проектна технологія стає інтегрованим компонентом розробленої і структурованої системи освіти. Проте суть його залишається незмінною – поєднання академічних знань з прагматичними. Проектна технологія стимулює зацікавленість дітей до певних проблем, а це передбачає оволодіння певною сумою знань і допомагає побачити практичну цінність набутих знань .

Метод проектів надає керівнику широкі можливості для зміни традиційних підходів до змісту, форм і методів навчальної діяльності, піднімаючи на якісно новий рівень всю систему організації процесу навчання. Він може знайти застосування на будь-яких етапах навчання, у роботі з вихованцями різного віку, здібностей і під час вивчення матеріалу різного ступеня складності. Метод легко адаптується до особливостей викладання практично всіх навчальних дисциплін.

Отже, **проект** — це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси дитини.

Результати проектів мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими — відеофільм, альбом, газета, посібник, альманах тощо.

Ефективність проектної технології залежить від підготовчої діяльності викладача, який повинен:

- 1) заохочувати учнів до такої діяльності на основі вільного вибору кожного;
- 2) створити умови для розвитку теоретичних, дослідницьких, пошукових, креативних здібностей учнів;
- 3) створити «поле» для розкриття обдарованості кожного учня.

Педагогічна література подає кілька типів проектів, які використовують у навчальному процесі :

- інформаційні;
- дослідницькі;
- творчі;
- ігрові;
- практично-організаційні.

Проект може бути монопредметним, міжпредметним і надпредметним.

За кількістю учасників проекти поділяються на особистісні, парні, групові.

Ця педагогічна технологія зорієнтована на застосування фактичних знань та набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Тема проекту завжди є чимось більшим, ніж навчальні завдання.

Технологія колективних творчих справ

Суть даної технології - виявлення та розвиток різних видів творчих здібностей вихованців на основі стимулювання пізнавальних мотивів навчання, прагнення до самовираження та самоствердження. Робота гуртківців за інтересами у творчих групах спрямована на розв'язання конкретних творчих завдань. Колективна робота передбачає дотримання певних технологічних етапів.

Перший етап - пошуковий:

Ознайомлення гуртківців з темою, розвиток пізнавального інтересу, мотивація; визначення термінів та критеріїв підготовленості дітей до певного виду діяльності; спільний перегляд наявної та пошук необхідної інформації, ілюстративних матеріалів тощо.

Другий етап - визначальний:

Учасникам колективної творчої справи надається можливість вибору завдання та об'єднання у творчі групи за інтересами.

Третій етап - планування і виконання завдання:

На ньому відбувається розподіл ролей, конкретизація завдань, розробка і виконання наміченого алгоритму дій.

Четвертий етап - презентаційний:

Презентація результатів групової творчої роботи.

П'ятий етап - аналітичний:

Підбиття підсумків, самоаналіз творчої діяльності, оцінювання отриманих результатів.

Технологія трансляції досвіду (майстер-клас)

Ця технологія прийшла до нас із США, де вона набула значного поширення у 20-ті роки минулого століття, насамперед, у сфері виробництва. Один з її засновників - Білл Джонс. Сьогодні майстер-клас трактується як модель викладання будь-якої дисципліни високо авторитетними або визнаними у своїй галузі висококваліфікованими фахівцями. Як технологія трансляції досвіду вона застосовується, насамперед, у галузі культури і мистецтва. У сфері позашкільної освіти ця технологія займає домінуючу позицію у напрямках художньо-естетичного виховання та декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Перевага її полягає у тому, що: по-перше, вона спрямована на результативність роботи вихованців і практико та компетентнісно-орієнтована; по-друге, майстер-клас є однією з інтерактивних форм взаємодії, яка стимулює розвиток творчого потенціалу гуртківців.

Орієнтовний алгоритм проведення майстер-класу такий:

I. Організаційна частина.

1. Визначення тематики майстер-класу.
2. Визначення складу, кількості учасників, умов та місця проведення.
3. Підготовка тематичних матеріалів (обладнання, зразки, наочність, відео презентація, сировина, інструменти, музичний супровід, технічні засоби тощо) в залежності від тематики та умов проведення.

II. Основна частина.

1. Презентація майстра:

- характеристика професійної діяльності;
- досягнення та відзнаки власного досвіду, вмінь та навичок;
- проблеми, перспективи, прогнози.

2. Презентація теми – теорія:

- інформування про зміст тематичного завдання;
- презентація тематичного зразка;
- заходи (технологія) реалізації завдання;
- основні прийоми виконання завдання та тематичні матеріали.

3. Тренінг-практикум:

- демонстрація майстром виконання певних прийомів (розкриття професійних секретів);
- самостійне виконання учасниками цих прийомів;

- спільне оцінювання результатів;
- виконання коригувальних дій.

4. Моделювання-практикум:

- самостійна робота учасників за технологією та прийомами майстра;
- нагляд майстра за самостійною роботою, консультація, коригувальні дії.

III. Заключна частина.

1. Індивідуальна презентація самостійних робіт учасників.
2. Оцінювання робіт.
3. Обговорення результатів майстер-класу.

Комп'ютерно-інформаційна технологія.

Новітні розробки в навчанні із застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають **мультимедіними технологіями**.

Арсенал **мультимедійних технологій** складає анімаційну графіку, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу і зовнішніх ресурсів, роботу з базами даних тощо. Різноманітні інформаційні компоненти, які знаходяться під керуванням однієї чи декількох спеціальних програм, називаються **мультимедійною системою**.

Мультимедійні системи мають унікальну можливість надавати величезну кількість корисної і цікавої інформації в максимально зручній і доступній формі. Саме завдяки цьому вони знаходять все більш широке застосування в різних сферах діяльності: в науці, освіті, професійному навчанні тощо.

Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є усунення прогалин у наочності.

Основні принципи створення відеоматеріалів демонстраційного експерименту:

- **ілюстративність:** педагог має можливість ілюструвати заняття, але не розкриваючи зміст теми замість викладача;
- **фрагментарність:** педагог має можливість дозовано викладати матеріал, залежно від швидкості сприйняття вихованцями;
- **методична інваріантність:** відеофрагменти можна використовувати на розсуд викладача на різних етапах заняття, переслідуючи різні методичні цілі);
- **лаконічність:** викладення більшої кількості інформації за короткий час, але ефективніше; таким чином заощаджується дорогоцінний час;
- **евристичність:** подання нового матеріалу настільки зрозуміло, щоб нові знання виявились доступними для свідомого засвоєння гуртківцями.

Мультимедійні засоби навчання є універсальними, оскільки можуть бути використаними на різних етапах заняття:

- мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу;
- поясненні нового матеріалу як ілюстрації;

- закріплення та узагальнення знань;
- контролю знань.

Крім цього, маючи такі засоби навчання, можна проводити повноцінні заняття, забезпечуючи «мобільність».

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем умовно можна виокремити засоби, які є найбільш ефективними для циклу художньо-естетичного виховання:

- навчальні фільми;
- мультимедія-презентації;
- відеодемонстрації.

Навчальні фільми

Навчальні фільми відтворюють ті чи інші процеси як у вигляді реальних спеціальних зйомок, так і тривимірної комп'ютерної графіки.

Найчастіше навчальні фільми доцільніше використовувати як частину більш широких проектів – мультимедійних навчальних систем, але також вони можуть створюватися і як самостійний продукт.

Мультимедія-презентації

Мультимедія-презентації – це один із найбільш функціональних та ефективних засобів під

час проведення лекцій, наукових конференцій тощо.

Відео демонстрації

Необхідно сказати декілька слів про місце наочних інтерактивних засобів у сучасному навчальному процесі.

По-перше, відео демонстрації та інші мультимедійні засоби зовсім не можуть замінити справжній, «живий» перегляд. Екран телевізора, як і екран монітора комп'ютера, є віртуальним світом. У той час як дітям надзвичайно важливо, якщо не спробувати на дотик, прийняти у ньому участь, то хоча б побачити своїми очима не на екрані, а в дійсності.

Але в тих випадках, коли на занятті справжній експеримент із різних міркувань неможливий, то для безпосереднього спостереження цю недостатність інформації може замінити **відеодемонстрація**.

Тому відеодемонстрації є не заміною реального експерименту, а новою складовою частиною засобів наочності й доповнення в системі навчального експерименту.

По-друге, відеодемонстрація фрагментарна і не пов'язана з певною методикою викладення теми. Відеодемонстрацію, як і реальний дослід, можна використовувати і як демонстрацію викладеного на занятті, і як мотивацію перед вивченням нової теми шляхом створення проблемної ситуації. Також відеоматеріали можна використовувати для перевірки знань гуртківців.

По-третє, відеодемонстрація не містить готових знань, що є яскравою відмінністю її від навчальних відеофільмів. Вона є лише об'єктивним науковим фактом, джерелом необхідної інформації, яку учень повинен і може здобути сам.

Таким чином, такий метод подання навчального матеріалу є евристичним. Тобто, подати новий матеріал настільки зрозуміло, щоб нові знання виявились доступними для свідомого засвоєння.

Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб навчального процесу. Їх можна представити наступним чином:

- використання інформаційних технологій – як у фронтальній, так і в груповій роботі;
- використання електронних підручників, енциклопедій, словників, довідників, комп'ютерних навчальних програм тощо;
- використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації);

Беззаперечними перевагами та особливістю мультимедіа технології є такі можливості, що активно використовуються в процесі навчання:

- збереження значного обсягу найрізноманітнішої інформації на одному носієві;
- збільшення на екрані зображення або його найбільш цікавих фрагментів, за умови збереження якості зображення;
- порівняння зображення й обробки його різноманітними програмними засобами з науково-дослідницькою або пізнавальною метою;
- виокремлення в супровідне зображення текстового чи іншого візуального матеріалу, по яких здійснюється негайне одержання довідкової або будь-якої іншої навчальної інформації;
- здійснення безперервного музичного чи будь-якого іншого аудіо супроводу, що відповідає статичному або динамічному візуальному рядові;
- використання відео фрагментів з фільмів, відеозаписів тощо, функції «стоп-кадру», покадрового перегляду відеозапису;
- включення до змісту баз даних, способів обробки образів, анімації;

- підключення до глобальної мережі Інтернет;

- роботи з різними додатками (текстовими, графічними та звуковими редакторами, картографічною інформацією);

- створення власних «галерей» (вибірок) з інформації, яка подається в продукті;

- «запам'ятовування пройденого шляху» і створення «закладок» на екранній «сторінці», що зацікавила;

- автоматичний перегляд усього змісту продукту («шоу») або створення анімованого й озвученого «путівника-гіда» по продукту;

- включення до складу продукту ігрових компонентів з інформаційними складовими;

- «вільна» навігація за інформацією і виходом в головне меню (укрупнений зміст), на повний зміст або зовсім із програми в будь-якій точці.

Отже, ми з'ясували суть деяких інноваційних технологій навчання. Зрозуміло, що використовувати їх у роботі гуртків слід тільки в тому разі, якщо вони є методично виправданими. [10, ст.4-8]

РОЗДІЛ III. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИХОВАНЦІВ.

3.1. Практичне застосування інноваційних технологій, методів та прийомів для розвитку творчого потенціалу вихованців на заняттях гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу

«Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної»

Обдарованість дитини – складне, багатогранне явище. Кожна обдарована дитина – індивідуальність, що потребує особливого підходу. І завдання педагога створювати саме таку атмосферу, яка може надихати дитину, а не руйнувати її впевненість у собі, заохочувати до роботи, а не пригнічувати інтереси.

Щоб створити таку атмосферу, педагогу необхідно використовувати такі *творчі методи*:

- стимулювати бажання дітей працювати самостійно;
- заохочувати до роботи над проектами, запропонованими самими вихованцям ;
- переконувати дітей у тому, що педагог є їхнім однодумцем;
- заохочувати до максимальної захопленості у спільній діяльності;
- виключати будь-який тиск на дітей, створювати розкуту атмосферу;
- надавати дитині свободу вибору галузі застосування своїх здібностей.

Виходячи з вищезазначеного можна виділити такі *завдання педагога*:

- управляти процесами творчого пошуку, йдучи від простого до складного;
- створювати ситуації, що сприяють творчій активності та спрямованості вихованців;
- розвивати їхню уяву, асоціативне мислення, здатність розуміти закономірності, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання;

- прагнення до самовдосконалення як самого педагога, так і своїх вихованців.

Важливе значення для творчого розвитку особистості набувають заняття у гуртках, які працюють в позашкільних закладах.

Гурток це специфічна спільність дітей, яка ґрунтується на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид практичної та навчальної діяльності.

На прикладі роботи гуртків відділу художньо-естетичного виховання комунального закладу «Вінницький міський палац дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної» хочу продемонструвати практичне втілення сучасних інновацій в навчально-виховний процес, які сприяють розвитку творчої особистості вихованців.

Головною **метою** роботи гуртків нашого відділу є створення умов для творчого інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей у вільний час й задоволення їх освітніх потреб.

Результати впровадження інноваційних технологій в навчально-виховному процесі залежать від інноваційної компетентності педагогів, використання педагогічного експерименту як основної форми впровадження нововведень, цілеспрямованої організації цього процесу на науково-методичній основі, поширення інноваційного продукту у практиці позашкільної освіти.

Основним перспективним завданням нашого позашкільного закладу є створення такого навчально-виховного середовища, яке сприятиме формуванню обдарованої дитини як творчої особистості, здатної до успішної самореалізації.

Які ж форми і методи роботи використовують педагоги відділу при роботі з дітьми, щоб розвинути їх творчі здібності, розкрити потенціал?

У своїй роботі з дітьми наші педагоги надають перевагу **активним методам навчання**, які спрямовані на залучення дітей до самостійної пізнавальної діяльності, викликати особистісний інтерес до рішення яких-небудь пізнавальних завдань, можливість застосування отримані ними знання.

В основі активних методів лежить діалогічне спілкування, як між педагогом та вихованцями, так і між самими дітьми. А в процесі діалогу розвиваються комунікативні здатності, уміння вирішувати проблеми колективно, і сам головне розвивається їхня мова .

Метою активних методів є те, щоб у засвоєнні знань, умінь, навичок брали участь всі психічні процеси (мова, пам'ять, уява тощо).

Яскравим прикладом застосування активного методу навчання є **метод гри**. Найчастіше він використовується педагогами Палацу при роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Гра для дитини - перша можливість проявити себе, самовиразитись і самоствердитись. В іграх діти не тільки відображають реальне життя, а й перебудовують його. За словами Л.С. Виготського, «гра дитини - це творче переосмислення пережитих вражень, комбінування їх і побудова з них дійсності, яка відповідає запитам і інтересам самої дитини», тобто гра розглядається як творча діяльність, в якій наочно виступає комбінуюча дія уяви.

Тому в роботі гуртків, використовуються музично-дидактичні ігри як засіб навчання і виховання:

- **для розвитку творчої уяви** педагоги хореографи у роботі з молодшими вихованцями використовують гру «Придумай свій танець». (Додаток 1)

- **для розвитку уваги та слухової пам'яті** педагоги нашого відділу використовують гру «А ну повтори!» та гру «Слухай та виконуй» (Додаток 2,3)

- **для розвиток музичних здібностей у дітей** керівники вокальних гуртків використовують різноманітні вправи-руханки (Додаток 4)

- **для розвитку мовленнєвих умінь, розвитку творчого мислення дітей**

використовують різні ігрові вправи (Додаток 8).

Коли дитина приходять до гуртка відбувається процес її адаптації до тих видів і форм діяльності, в яких їй доведеться брати участь у дорослому житті. І цей процес відбувається за умови комунікативної діяльності.

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовлює використання нових і вдосконалення відомих педагогічних технологій, які формують творчу компетентність вихованців. Найбільш ефективними з них є такі:

Технологія інтерактивного навчання

Творчий навчальний процес потребує використання різних інтерактивних методів, завдяки яким відбувається постійна, активна взаємодія всіх гуртківців: співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, у співпраці), де всі учасники навчального процесу є рівноправними, рівнозначними суб'єктами.

Інтерактивні методи навчання у роботі дають змогу швидко активізувати пошуково - пізнавальну діяльність учнів, максимально розкривають їх таланти. [11,ст.2], перетворюючи традиційний урок на інтерактивний. Пояснення й демонстрація самі по собі не дадуть стійких знань. Нині заняття має стати тією навчальною ситуацією, «сценічним майданчиком», де не тільки викладають знання, а й розкриваються, формуються, реалізуються особистісні якості вихованців. Педагог втрачає центральну роль, він стає організатором освітнього процесу. Акцент на такому занятті робиться на співпрацю та взаємодію.

Педагог визначає загальний напрямок, контролює час і порядок виконання наміченого плану, дає консультації, допомагає під час ускладнень. Міняється сама обстановка на занятті, відбувається відхід від звичних вимог до дисципліни. Діти на таких заняттях взаємодіють один з одним, а педагог має піклуватися про те, щоб їхні зусилля були направлені на позитивний результат.

В роботі наших педагогів інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Найбільшої популярності в роботі гуртків нашого відділу набули такі інтерактивні методи:

«Мікрофон»

Цей метод дає кожному гуртківцю можливість сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Говорити має право тільки той, у кого символічний «мікрофон», відповіді не коментуються і не оцінюються, всі думки приймаються «на рівних». Як правило, такий метод застосовується на етапі актуалізації опорних знань гуртківців щодо нової теми або при обговоренні результатів творчих робіт у вокальному гуртку «Джерельце», керівник Лисак М.В., та вокальному гуртку «Сузір'я», керівник Польгун І.Д.

«Навчаючи - вчуся»

Цей метод дає можливість старшим або більш досвідченим гуртківцям під час заняття навчити менших або менш досвідчених (адже група у позашкільному закладі дуже часто є різновіковою) вихованців. Різновидом цього методу є робота в парах. Цей вид роботи допомагає гуртківцям набути навичок співробітництва у виконанні певного творчого завдання. Цей метод дуже поширений у хореографічних гуртках: ансамблі класичного танцю «Фуєте», керівник Ільченко Ж.Б., у ансамблі естрадного танцю «Екстрим», керівник Григор'єва Я.В., театральній студії «Мельпомена», керівник Вонсовська Л.П., творчому об'єднанні «Ансамбль барабанщиць», керівник Боровський В.О., у гуртку «Художня гімнастика», керівник Оксамитна О.І.

Такі поширені методи технології інтерактивного навчання, як: **«коло ідей»**, **«станція ДЧЦМЗ»**, **«акваріум»**, **«проблема по колу»** (додаток 5,6), а також різні інтерактивні вправи **«Що відбудеться, якщо...?»**, **«Дивуй!»**, **«Продовжити думку»**, **«Крісло автора»**, **«Опиши навпаки»** **«Зіпсований телефон»** (додаток 8) активно використовуються педагогами Палацу на різних етапах заняття, адже це хороший засіб для досягнення такої атмосфери на гуртку, яка якнайкраще сприяє творчості, співробітництву, порозумінню і доброзичливості, формує творче ставлення до прийняття того чи іншого.

Технологія мнемотехніки

Педагоги нашого відділу багато часу приділяють вивченню інноваційних освітніх технологій, та їх застосуванню у своїй роботі, шукають різні цікаві методи та форми передачі навчальної інформації.

Основні принципи технології мнемотехніки додала у методику своєї роботи Колесник Л.М., керівник студії сучасного та вуличного танцю «ЛаМар» адаптувавши їх для хореографічного напрямку. Цей досвід був презентований на засіданні методичного об'єднання відділу художньо-естетичного виховання.

Результатом презентації стало те, що педагоги - хореографи нашого відділу почали активно впроваджувати його в практичну діяльність для роботи з молодшими вихованцями.

В чому ж полягає сутність використання мнемотехніки для малюків в хореографії?

Спершу діти знайомляться з поняттям - **мнемокартка**. Це картинки, що асоціюються з танцювальними рухами. Асоціації вихованці придумують самі, спочатку відтворюють рух, потім шукають на що він схожий. Наприклад: лопата - «ковирялочка», пружина - «пружинка», черепаха - «дрібний крок». Педагог разом з дітьми розглядає, обговорює картинки, а потім пропонує наклеїти їх на м'який кубик, для більш цікавішого застосування. Далі вступають правила гри: кожна дитина кидає кубик і виконує той рух який випаде. Таким чином педагог має можливість перевірити ступінь засвоєння матеріалу.

Переходячи на наступний рівень складності, діти знайомляться з поняттям - **мнемоцепочки - моделі для прочитання (Гра «Раз, два, три - ну-ка, повтори»)** Педагог показує декілька карток з картинками, не називаючи їх, які означають вивчені рухи. Діти повинні відтворити те що бачать у певній послідовності.

Наступним етапом використання мнемотехніки - **мнемосхеми**, з яких можна скласти танець під задану музику. Перш за все потрібно з дітьми прослухати музичний твір, підібрати танцювальні схеми, відповідно до музичного твору. З'ясувати які рухи йому відповідають, потім під рахунок їх відтворити практично. Педагог має допомогти визначитися з перебудуванням під час виконання танцювальних елементів. І як результат

виконаної роботи скласти воєдино мнемосхеми і музичний уривок. Завдяки цим мнемосхемам можна поставити найпростіший танець - експромт на будь-яке свято або розвагу.

Використовуючи цю технологію на заняттях, діти вчаться швидко реагувати, мислити, стають уважнішими, знайомляться з простором, розвивають і покращують комунікативні навички, стають більш зібраними, цілеспрямованими та впевненими в собі.

Тому саме ця технологія дуже актуальна, корисна, цікава і зручна в роботі хореографів, адже на думку педагога допомагає вирішити основні навчальні та виховні завдання. А саме:

- сприяє поліпшенню ефективності засвоєння нової інформації;
- розвиває комунікативні та пізнавальні здібності особистості;
- розвиває творче, логічне й образне мислення;
- формує навички самостійно навчатися ;
- підвищує упевненість у власних можливостях.
- зменшуються стреси від навчання;
- збільшується навчальна мотивація, а з нею успіхи;
- звільняється час від зазубрювання для продуктивної та творчої роботи;
- розвиток психічних процесів: пам'яті, мислення, уваги;

-набагато збільшується творчий потенціал;

Технологія перевернутого навчання

Ця технологія адаптована керівником студії сучасної та вуличної хореографії «ЛаМар», Колесник Л.М, для хореографічного гуртка і використовується для вихованців старшого та середнього шкільного віку.

Що це таке? З чого складається навчання за технологією? Та що воно дає в подальшому? Створені навчальні слайди з хореографії.

Кожен слайд складається з таких частин:

- Назва руху;
- Картинка-асоціація;
- Опис руху або його історія;
- Прямі посилання на канал YouTube.

Як це працює?

Перед наступним заняттям діти в електронній формі отримують готовий слайд (з вказаними пунктами), таким чином вони мають шлях самостійно опрацювати заданий матеріал, вигадати картинку асоціацію або вчитель пропонує свій варіант. Так як в цьому процесі дітям безпосередньо допомагають батьки, демонструють ці слайди на телефонах, планшетах, комп'ютерах, вони спостерігають за розвитком своїх дітей та якості інформації яку, надає вчитель. Після цього всі разом на занятті діти разом з тренером вивчають новий

крок або рухи для тулуба чи рук.

Така форма роботи дає позитивний результат: діти більш зацікавлені в заняттях, батьки залучаються до процесу навчання, вся інформація зберігається в електронному вигляді, таким чином формується відповідна база рухів.

Технологія проектної діяльності

Це одна з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію компетентнісного підходу в позашкільній освіті і сприяє формуванню творчої компетентності вихованців. Вона орієнтована перш за все на самостійну дослідницьку діяльність гуртківців: індивідуальну, парну або групову, яку вони виконують протягом визначеного відрізка часу. Проектна діяльність розвиває у гуртківців: пізнавальні інтереси, критичне мислення, уміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активізувати творчі здібності та творчий потенціал. Результати виконання проектів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Найяскравішими у відділі художньо-естетичного виховання стали проекти:

- **Культурологічний, творчий проект «Танцювальний ф'южн»**, керівник проекту Кабанчук А.О. Проект відбувся завдяки вихованцям ансамблю танцю “Радість”, над яким вихованці працювали упродовж 4-х місяців. Більша частина учасників брали участь у флешмобі - це діти старших груп ансамблю (60 учасників). Головним завданням організатора флешмобу було: підібрати музичний супровід, знайти місце - де проект буде реалізовано; в рамках проекту познайомити дітей з різними видами хореографічного мистецтва, стилями танців; об'єднати групу дітей в «моберів» і організувати флешмоб. Так в ансамблі “Радість” розвивається довіра і повага до кожного учасника, до його роботи над проектом, а найголовніше - це вміння педагога слухати дітей і втілювати їхні ідеї в життя.

- **Благодійний проект «З відкритим серцем»** започаткованим у 2006 р і є постійно діючим у нашому відділі. В рамках проекту у м. Вінниці та Вінницькій області творчі колективи нашого відділу проводять благодійні концерти, майстер-класи з метою допомогти потребуючим, привернути увагу суспільства та громадян до проблем будинків де виховуються діти сироти та дітей з обмеженими можливостями.

- **Соціально-творчий проект ансамблю спортивного бального танцю «Грація» «І криза безсила перед красою добра»** (художній керівник Мацюк О.М.), в рамках якого проведено 10 благодійних концертів в школах-інтернатах Вінницької області та спеціальні заняття з хореографії у центрі реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями, які проводили старші вихованці ансамблю.

- **Творчий проект «Контемпорарі-денс - новий вид сучасної хореографії»** ансамблю сучасного естрадного танцю «Екстрим» (керівник Григор'єва Я.В.) дав можливість дітям ознайомитись з новим для них, популярним напрямком в сучасній хореографії, навчитись вміло та творчо поєднувати сучасні танцювальні рухи з парними трюками, виражати свої емоції засобами танцю. Результатом проекту стали дві нові хореографічні композиції у виконанні вихованок ансамблю.

- **Пізнавально-творчий проект «Наш театр: минуле і сьогодні»** театральної студії «Мельпомена» (керівник Вонсовська Л.П.) дозволив вихованцям проявити свій творчий потенціал та здібності, спробувати себе у ролі істориків-пошуковців. В результаті проекту вихованці розширили знання гуртківців з історії виникнення Вінницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського; розвинули навички самостійної роботи, навчилися працювати з різними інформаційними джерелами.

Результатами використання гуртківцями відділу художньо-естетичного відділу проектної технології стали: концертні номери, майстер класи, вивчення танців, ігор та пісень різних народів світу, благодійні внески на розвиток шкіл-інтернатів міста та області, відео та фото-звіти про проведену діяльність. Отримані результати довели, що проектна діяльність активно сприяє формуванню творчої компетентності, тому що вона завжди направлена на створення нового цінного продукту, який потім втілюється у реальне життя та активізує творчі здібності і творчий потенціал учасників.

Технологія колективних творчих справ

Серед вихованців відділу художньо-естетичного виховання технологія колективних творчих справ набула популярності. Так, наприклад:

- На спільному занятті гуртків ансамблю спортивного бального танцю «Олімпія»,

керівник Пашинін А.С. і ансамблю спортивного естрадного танцю «ЕОС», керівник Боднар В.Ф., працювали різновікові групи дітей, які отримали творче завдання намалювати планету майбутнього. І в результаті чого був створений та презентований плакат «Наша земля очима дітей».

- Під час зустрічі в мистецькому салоні на тему «Квітковий вернісаж», учасниками якого стали: ансамбль естрадного танцю «Данс -клуб Екстрім», керівник Григор'єва Я.В., вокальний ансамбль «Джерельце», керівник Лисак М.В., креатив студія «Орхідея», керівник Мохар І.А., театр моди «Оksamит», керівник Белан І.М., хореограф Мельник А.В., танцювальна студія «Альфа Денс», хореограф Світлана Заморуєва, ансамбль спортивного естрадного танцю «ЕОС», керівник Боднар В.Ф. вихованці знайомились з бездоганним творінням природи – квітами. Це маленька спроба об'єднати різні і потужні за змістом, жанри мистецтва такі як пісня, танець, флористика та театр моди. Захід зібрав одностудійців, серця яких б'ються в одному ритмі, та об'єднані любов'ю до пісні, танцю, мистецтва та квітів.

Діти з цікавістю поставилися до цієї ідеї, із задоволенням брали участь у МК складанні букетів, розповідали про свій колектив, відповідали на питання ведучої та врешті знайшли собі нових друзів, та познайомилися з новими для них видами мистецтва – флористикою та театром моди.

- Використовує цю технологію на своїх заняттях Вонсовська Л.П., керівник гуртка театральної студії «Мельпомена».

Вихованці студії представили колективну творчу справу «Повідомлення з сторінок сімейного альбому». Діти презентували у різноманітній цікавій формі самі яскраві моменти з життя своєї родини. Результатом заходу стало панно зі світлинами своїх родин, які утворюють велику родину «Мельпомени». Мета такої справи це виховання шанобливого ставлення до історії своєї родини та історії гуртка.

Застосування технології Колективні творчі справи у дитячих об'єднаннях, показало, що вони цікаві дітям, тому що характерними рисами цієї технології є: визначення кола інтересів, залучення дітей до групової роботи, вільний вибір форм та методів роботи групи, активна самостійна пошукова діяльність, розвиток пізнавальних та творчих здібностей, простір для креативного мислення та ініціативності, відповідальність за виконання наміченого плану дій самовираження та реалізація творчого потенціалу вихованців.

Технологія сторітелінгу (Додаток 7)

Працюючи з сучасними дітьми, помічаємо їхню яскраву індивідуальність і розуміємо, що їм необхідний зовсім інший формат освіти, використання оновлених технологій.. Сучасна дитина нетерпляча. Якщо діяльність не приносить їй миттєвої вигоди, то вона швидко втрачає до неї інтерес. Сучасні діти розчиняються в інформаційному просторі навколо них. Тому, якщо подана педагогом інформація не зачепила, вона автоматично потрапляє до категорії нецікавих. Тому наші педагоги намагаються шукати різну цікаву інформацію, яка б допомогла їм у спілкуванні та творчому розвитку вихованців, надихала їх на розвиток та самореалізацію.

І на допомогу в практичній роботі педагогам хореографам нашого відділу: ансамблю класичного танцю «Фуете» (керівник Ільченко Ж.Б.), ансамблю естрадного танцю «Екстрим» (керівник Григор'єва Я.В.), ансамблю спортивного бального танцю «Олімпія» (керівник Пашинін А.С.) стала в нагоді технологія сторітелінгу, вміння розповідати цікаві історії. Звичайно на заняттях по хореографії немає вільного часу на розмови, але є танцювальні вправи, які потрібно відпрацьовувати щоразу і подовгу. Особливо це стосується класичного тренажа, а саме позицій рук, ніг, корпусу. Для кращого засвоєння матеріалу та практичного відпрацювання за допомогою технології сторітелінгу, була створена захоплююча історія двох балеток «Казка про позиції». Тепер процес вивчення класичних позицій перетворився для дітей на цікаву подорож, з практичним втілення вивченого матеріалу.

Технологія трансляції досвіду (майстер-клас)

У комунальному закладі «Вінницький міський палаці дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної» найчастіше **майстер-класи** проводяться у нашому відділі з метою професійного зростання.

Керівники хореографічних колективів запрошують відомих хореографів України, які передають юним танцюристам секрети своєї майстерності у виконанні тих чи інших класичних і сучасних танцювальних постановок.

Так, у ансамблі спортивного бального танцю «Олімпія», (керівник Пашинін А.С.) вихованці відвідали майстер-класи від Антона Нестерко і Дарини Марющенко - 3 -х кратних чемпіонів України з латиноамериканської програми, Ігора Кобюка та Лілії Гладюк - 2 -х кратних чемпіонів з європейської програми, Олексія Біська - 2 -х кратного призера

Чемпіонату України та Вячеслава Мосцего - призера Чемпіонату України серед професіоналів зі спортивного бального танцю.

Вихованці Народного художнього колективу України ансамблю спортивного бального танцю «Грація», (худ. керівник Мацюк О.М.) взяли участь у майстер-класі з іспанського танцю «Фламенко» від президента асоціації України зі східних танців та танців фламенко Олександри Миц, у майстер-класі з бального танцю у віце-президента міжнародної організації танцю «ІДО» Едуарда Ваймана, у майстер-класі від діючих чемпіонів Японії зі спортивних бальних танців Олексія Гузиря та Рікако Ота.

Педагоги Народного художнього колективу України ансамбль танцю «Радість», (художній керівник Бойко В.А.) Кабанчук А. О. та Бойко О.В. провели майстер-клас по народним танцям та виконанню танцювальних трюків для учасників фестивалю конкурсу «Ранкова зірка» у М. Банско (Болгарія). А вихованці ансамбль танцю «Радість» взяли участь у майстер-класах з вивчення литовського та болівійського народних танців.

Вихованці гуртка сучасного та вуличного танцю «ЛаМар» відвідали майстер-класи від суддів міжнародної категорії з хіп-хопу Івана Дроздова та Максима Оробця.

У театральній студії «Мельпомена» стало вже традицією відвідування майстер-класів від провідних акторів Вінницького академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського.

Досвід застосування майстер-класів доводить, що це одна з ефективних технологій компетентісно-спрямованої позашкільної освіти.

Усі вищезазначені інноваційні технології постійно і активно використовуються педагогами нашого закладу. Це значно поліпшує результативність навчально-виховного процесу, якість знань, умінь та навичок вихованців, сприяє формуванню їх творчої компетентності.

Таким чином, використання сучасних інноваційних технологій: технології інтерактивного навчання і виховання, технології розв'язання винахідницьких завдань, інформаційно-комунікаційних технологій, технології проектної діяльності, технології колективних творчих справ, технології трансляції досвіду (майстер-клас), - у позашкільному навчально-виховному закладі сприяє:

- удосконаленню педагогічної та методичної підготовки керівників гуртків та дитячих творчих об'єднань;

- розширенню сфери вибору форм і методів роботи педагога відповідно до напрямку роботи гуртка, вікових особливостей та рівня розвитку здібностей вихованців;

- підвищенню якості гурткового заняття;

- поліпшенню результативності навчально-виховного процесу;

- забезпеченню можливостей вихованців для самовираження та реалізації свого творчого потенціалу; піднесенню особистісного статусу творчо обдарованих дітей – майбутньої еліти України.

Найбільший скарб будь-яких використаних технологій в тому, що це не збірник окремих прийомів, дій, навичок, методів, а спроба створити таку технологію, через яку можна вирішити багато життєвих завдань, в тому числі й педагогічні, знаходити нові ідеї і бути постійно в творчості. Це особливо важливо, коли мова йде про розвиток творчого потенціалу дитини.

Таким чином, інноваційні технології, методи та прийоми сприяють формуванню активної, самостійної позиції дітей, розвивають дослідницькі, рефлексивні й оціночні вміння. Застосування інноваційних технологій підсилює позитивну мотивацію навчання, активізує пізнавальну діяльність учнів, дозволяє проводити заняття на високому естетичному та емоційному рівні, забезпечує наочність, залучення великої кількості дидактичного матеріалу, що дає можливість отримати більш якісний результат та підвищити обсяг роботи на занятті в 1,5 - 2 рази.

ВИСНОВОК

Отже, для занять з дітьми не потрібні ні спеціальні заняття, ні спеціальне обладнання, ні ступінь доктора наук. Потрібні всього два поняття – творчий педагог та діти готові до сприйняття нової інформації та розвитку.

Щоб стати справжнім майстром своєї справи, ми повинні бути креативними у роботі, йти далі і пробувати застосовувати нові ідеї, методи, технології.

Проблема розвитку творчих здібностей дітей сьогодні є дуже актуальною. Якими б феноменальними від природи не були здібності, самі собою, поза навчанням та діяльністю вони розвиватися не можуть.

Тому, завдання позашкільних закладів — виявити і розвинути їх у доступній і цікавій дітям творчій діяльності, використовуючи ефективні форми та методи навчання.

Залучення дітей до творчої діяльності розкриває перед ними горизонт людських можливостей і сприяє правильному визначенню свого місця на широкому полі власних знань, умінь та здібностей. Саме в творчості людина реалізує в усій повноті свої знання, уміння та здібності, а отримавши можливість випробувати себе в різних видах діяльності, точно переконається в наявному арсеналі знань, умінь та здібностей і тим самим адекватно оцінює свої можливості.

Навчально-виховний процес слід насичувати такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей молодших школярів, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, пробуджувала прагнення цікаво провести дозвілля, тобто він повинен передбачати органічне поєднання нашої професійної діяльності з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі.

Переживання успіху, в той же час, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Важливо допомогти дітям пізнати себе, свої здібності, нахили. І саме впровадження ідей гуманізації в практичну діяльність позашкільних закладів з орієнтацією на творчу обдарованість дитини - основний шлях вирішення цього питання. Тому поряд із

формуванням національної самосвідомості, оволодінням дітьми засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва, народних традицій і звичаїв у центр уваги педагогічних працівників позашкільних закладів повинна бути поставлена проблема своєчасного виявлення обдарованих дітей шляхом ранньої і поетапної діагностики, використання стимулюючих засобів щодо розвитку їхніх творчих потенційних можливостей, у найширшому використанні теоретичних знань у практичній діяльності, на основі якої діти переконуються у їх істинності, і що сприяє їх інтелектуальним та творчим здобуткам.

Найвище ж досягнення будь-кого з педагогів можна визначити трьома пунктами:

- продовження справи вихованцями;
- практичне застосування знань, умінь і навичок, здобутих через позашкільну освіту, у подальшому навчанні, побуті, одним словом - у самостійному житті;
- пам'ять про проведені на заняттях гуртків час і через багато років.

Отже, повноцінний розвиток творчих здібностей дитини, у певній мірі залежить від умов та методів організації позашкільної роботи, які передбачають залучення вихованців до наукового пошуку і використання отриманих знань на практиці при вмілому педагогічному керівництві.

І сьогодні, одним із основних завдань діяльності позашкільного навчального закладу, залишається забезпечення атмосфери комфорту, доброзичливості та співпраці й створення умов для розвитку дитячої творчості.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України „Про позашкільну освіту” // Освіта України. - 2000. - № 31.

1. Каталог статей. «Формування творчої активності вихованців гуртка в умовах

позашкільного навчального закладу». Автор: Калугіна Ірина Миколаївна, методист ЦНТТУМ

1. Жигайло О.О. «Психолого-педагогічні особливості формування креативного мислення молодших школярів» УДК 372.013.4:159.9, Проблеми сучасної психології 2011, випуск 12, ст 393-406;
1. Цвірова Т.Д., «Розвиток дитячої творчості в умовах позашкільного закладу: сторінки історії та сучасність» УДК 374.015.31-053.5, ст 1-16
1. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка : навч. посіб. / Т. І. Сущенко. - К. : ІСДО, 1996. - 144 с.
1. Психологические основы педагогики сотрудничества. - К. : Освіта, 1991. -
1. Шацкий С. Т. Что такое клуб? / С. Т. Шацкий // Избр. пед. соч. : в 2 т. - М. : Учпедгиз, 1980. - Т. 1. - С. 258 - 266.
1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. -М., 1967. - С. 16.
1. Спектор М. Позашкільну роботу з учнями на принципову височінь / М. Спектор // Ком. освіта. - 1933. - № 1. - С. 40 - 47.
1. 10. Пудло Д.С. "Впровадження в навчальний процес інноваційних технологій"
<https://naurok.com.ua/>
1. 11. Галіцина Л.А. Банк інноваційних педагогічних технологій\ Бібліотека «Шкільного світу»- К., 2011
12. Каталог статей: «Впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості» http://osvita-mk.org.ua/Yakist_osvitu/ZOSH34/zosh_34.pdf

13. Каталог статей . Методика розвитку творчих здібностей дітей.
http://teacher.at.ua/publ/metodika_rozvitku_tvorchikh_zdibnostej_uchniv_pochatkovikh_klasiv/19-1-0-6824

14. Матеріали зі звітів та доповідей педагогів КЗ «ВМПДЮ ім. Л. Ратушної»

ДОДАТКИ

Розглянемо декілька інтерактивних методів та вправ, які можна використовувати в роботі з дітьми на різних етапах гурткового заняття.

Додаток 1

Гра «Придумай свій танець»

Мета: розвиток уяви, зняття рухового автоматизму.

Хід гри: Ведучий стає в центр кола. У такт музиці (швидкій чи повільній) він виконує декілька різних танцювальних рухів, усі інші копіюють його танець. Потім ведучий торкається до будь-якого учасника, той виходить у центр, придумує свій танець і так далі по колу.

Можна ускладнити завдання, пропонуючи дітям придумати танець бджілки, ведмедика, сонечка, вітру, вечірньої зірки, моря.

Додаток 2

Гра «А ну повтори!»

Мета: розвиток почуття ритму, початку та кінця музичної фрази.

Хід гри: Педагог задає ритм. А діти повинні його повторити.

Можна ускладнити завдання, пропонуючи дітям об'єднатися у команди і хто більше повторить ритмічних малюнків.

Додаток 3

Гра «Слухай та виконуй»

Мета: Розвивати увагу і слухову пам'ять

Хід гри: Педагог називає кілька дій, але показує їх не завжди вірно. Діти повинні відтворити ті рухи які педагог називає.

Можна ускладнити гру. Педагог називає кілька дій, але не показує їх. Дозволяється повторити це завдання 1-2 рази. Потім діти повинні відтворити ці дії в тій послідовності, у якій вони були названі ведучим.

Додаток 4

Музично-дидактична вправа «Потяг»

(Вправа- руханка для дітей молодшого віку)

Мета: розвиток у дітей музичних здібностей (відчуття ритму, музичної пам'яті, напряму руху мелодії, тощо), у доступній ігровій формі допомогти їм навчитися працювати у команді, поєднувати мелодію та рухи, розвивати увагу, сприяти розвитку діапазону дітей.

Обладнання: назви станцій, конверт з завданнями на станціях.

Методика проведення гри: Діти стають у коло, співають пісню «Їде їде потяг в ліс» підкріплюючи мелодію відповідними рухами. Після кожного куплету зупинка на станціях: «Музична», «Ритмічна», «Нотна» тощо.

Додаток 5

Метод «Станція ДЧЦМЗ»

Метод «Станція ДЧЦМЗ» (Для Чого Це Мені Знадобиться?), рекомендований відомим американським педагогом Джаннетт Вос у своїй книзі «Революція в навчанні», яка за короткий термін стала світовим бестселером.

Мета методу: дати можливість гуртківцям зосередитися на запитанні та розказати один одному і педагогу, що вони сподіваються одержати від цього заняття (теми).

Наприклад: вивчення певного танцю, пісні, техніки плавання тощо.

Додаток 6

Метод «Проблема по колу».

У гуртку цей метод може бути проведений таким чином: перша дитина ставить коротке питання по даній темі (наприклад: розучування певного танцю, пісні, виготовлення виробу, освоєння програми, техніки тощо) другій дитині. Друга — третій, і так до останньої. Час на відповідь — кілька секунд .

А тепер давайте спробуємо провести метод «Проблема по колу». Я пропоную тему для запитань «Музичні терміни».

Приклад:

Алєгро (італ. Allegro —весело, життєрадісно) —

1. позначення швидкого темпу, що відповідає швидкому кроку.
2. музична п'єса або її частина, яка виконується в темпі алєгро і не має спеціальної назви.

Дуєт (італ. duetto, від італ. і лат. duo — два) — вокальна чи інструментальна п'єса для двох голосів або інструментів, а також саме виконання музичного твору парою співаків або музикантів.

Темп (італ. tempo від лат. tempus — час) — означення швидкості виконання і характер руху музичного твору, а також один із засобів музичної виразності (ЗМВ).

Кода (італ. coda — «хвіст, кінець, шлейф») в музиці — додатковий розділ, можливий наприкінці музичного твору, який не беруть в розрахунок при визначенні його будови.

Анданте (італ. Andante — той, що іде) —1. позначення помірного темпу, що відповідає повільному кроку (темп метроному - 58-72 удари на хвилину); 2.музична п'єса або частина її, яка виконується в цьому темпі і не має спеціальної назви

Таким незвичним способом ми розглянули багато питань, які стосувались теми «Музичні терміни».

Метод «Портрет».

Найкраще цю форму роботи використовують для узагальнення вивченого матеріалу. Педагог зачитує твердження, в якому описані відомості, наприклад, про вид мистецтва, композитора, співака або музиканта, хореографа або танець, актора, спортсмена, комп'ютерну програму, місто тощо. Діти намагаються впізнати об'єкт, або особу. Якщо не вдається, педагог зачитує друге твердження, що містить більш точну інформацію. Третє твердження містить таку інформацію, що не впізнати загадуване не можна.

Якщо вихованці вгадують об'єкт з першого твердження — отримують найвище схвалення.

Приклад. (Полька)

1. Жанр танцювальної музики.
2. Швидкий, жвавий середньоєвропейський танець.
3. Виник від чеського слова *půlka*, що означає «половинний крок», оскільки ритм потребує швидко переступати з ноги на ногу.

Додаток 7

Казка про позиції»

Експозиція. (Жили були,.. Де? Коли? Скільки часу? З ким?)

Давним давно у балетній залі, на поличці для взуття, жили були 2 Балетки:

права та ліва.(Діти роблять рухи ногами) та багато інших речей.

У них було багато роботи, адже вони постійно виступали на сцені. За тим щоб Балетки підтримували танцювальну форму, вправно слідкував їхній друг годинник, вчасно даючи сигнали будильника для початку тренування, чи зміни вправ.

Прокинувшись о **6.00**, (Діти стають в позицію № 6) поснідавши, причепурившись, балетки розминалися на поличці і постійно хвалилися одна перед одною:

(Виконання різних вправ для стопи:)

-Я вмію крокувати.....

-А я вмію стояти на великому пальчику....

- А я вмію кружляти...

Зав'язка. (Одного разу...Що раптом трапилося? Приїхав друг, налетіла буря, впав стілець, прийшла звістка тощо.)

Так починався кожен день. Але саме сьогодні він у них був особливий. Сьогодні о 6-тій годині, мав відбутися їхній виступ до якого вони готувалися дуже ретельно. Час збігав швидко. І от коли годинник пробив **1:00** (першу годину), вони вишикувались в одну лінієчку щоб розпочати тренування. (Plie). Аж раптом права балетка почала сперечатися хто з них стоїть краще.

Розвиток подій. (Перерахуйте всі події, які будуть описані. Подумайте, які емоції мають у цей час відчувати слухачі. Напишіть, як змінювався герой впродовж історії.)

Вони так сперечалися, що посварилися і коли годинник пробив **2:00** для переходу до інших вправ, розбіглися (у 2 позицію) у різні сторони на поличці. Балетки стояли мовчки, відвернувшись одна від одної. За вікном подував легкий вітерець, і грайливо колихав їхні стрічки на балетках. Вони були на стільки ображені, що вирішили виступати окремо. Кожна стояла і відпрацьовувала рухи, але гарної композиції не виходило.

(Діти відтворюють різні рухи окремо кожною ногою)

Їм стало сумно від того, що вони посварилися. І вони почали думати, як помиритися, адже попереду був концерт.

Кульмінація. (Напишіть, яка подія стала «вирішальною» для героя.)

Права балетка стала на носочок, щоб подивитися, що робить ліва балетка, (відтворити рух), але раптом вітер подув сильніше, і права балетка захиталася і чуть не впала вниз.

Тоді ліва кинула їй свою стрічку, яка прикрашала носок і притягнула її до себе і коли годинник пробив **3:00** вони з'єдналися. (відтворюють 3 позицію)

Вони зраділи, що допомогли одна одній і помирилися.

Коли годинник пробив **4:00** вони вишикувалися (відтворюють 4 позицію) одна за одною для зустрічі гостей, яких вони запросили на свій концерт.

Годинник пробив **5:00**. Запрошених було багато, а вони так хвилювалися. І щоб побажати одна одній вдалого виступу вони міцно обійнялися, притиснувшись одна до одної (відтворюють 5 позицію)).

Розв'язка. (Напишіть, чим все завершилося. Як змінився герой, що він зрозумів, що буде робити далі?)

Нарешті стрілки годинника показали **6.00**, розпочався святковий виступ. Гості аплодували, кричали «Браво». І балетки були щасливі, що у них все вдалося, адже вони разом дарували всім присутнім радість і красу (Повтор позицій).

Після виступу влаштували фуршет.(Діти стоячи у позиції перелічують солодощі які

вони люблять. Можна додати позиції рук.)

Настав час повертатися на свої місця. Всі гості задоволені пішли по полицкам. А Балетки, лежачи в своїй коробці, ще довго і згадували цей неймовірний виступ.

Висновок. (Чому нас вчить ця історія? Мораль, теорія, визначення тощо)

Не потрібно сперечатися, а потрібно дружити тому що разом набагато краще працювати, і тоді все вийде як найкраще.

Додаток 8

Для розвитку мовленнєвих умінь, розвитку творчого мислення використовую різні вправи:

Вправа «Дивуй!»

Як викликати інтерес до заняття, до конкретної теми? Надійним засобом є пізнавальний інтерес, який можна сформулювати за допомогою певних методичних прийомів, таких як «Дивуй!»

Найбуденніші явища, події, предмети можуть стати дивними, якщо на них подивитися з іншої точки зору. Здивування — початкова фаза розвитку пізнавального інтересу.

Приклад. Пральна дошка. Дуже цікава річ...у плані музичного інструменту. Один вже погляд на неї викликає посмішку, а вона ще і грати вміє...доволі непогано, хоча підкреслити. Скіфл-музика...суміш блюза, фолк-музика, кантрі-енд-вестерн...саме у створенні цього стилю вона приймає активну участь разом із гітарою, барабаном та брязкальцями...

Вправа «Що відбудеться, якщо...?»

У цих питаннях розглядаються парадоксальні ситуації. Гуртківці самі можуть знайти і запропонувати подібні ситуації для обговорення.

Приклад: Що відбудеться, якщо не стане музики?...спорту?...класичного танцю?...Інтернету?...образотворчого мистецтва?

Вправа «Продовжити думку»

Для вивчення нового музичного матеріалу підійде вправа «Продовжити думку»

Слухаючи твір, я...:

бачу: річку, небо, поле, ліс, дощ...

чую: грім, шум, спів, шелест, музику...

відчуваю: ритм, страх, радість, тишу....

Вправа «Крісло автора».

Діти за бажанням сідають у «крісло автора» і розповідають щось цікаве про своїх рідних, знайомих або епізод зі свого життя, історію про своє ім'я тощо.

Вправа «Опиши навпаки»

Педагог показує сюжетний малюнок, а групи вихованців описують його, замінюючи основні предмети, їх ознаки, дії, явища на протилежні.

Вправа «Зіпсований телефон»

Мета: вправа не тільки допомагає перевірити пам'ять кожного гравця, ай переконливо демонструє зниження кількості та якості інформації, що передається через кількох осіб.

Вправа «Імпровізація».

Діти уявляють себе на зйомках прямого ефіру передачі «Подобиці дня» у ролі телеведучого. Але виникла проблема: Немає тексту. Є лише одна фраза: «Вітаю. На часі програма подобиці дня і з вами я її ведуча..... Сьогодні у випуску поговоримо про....» А далі вам дають лише по одному слову-підказці., які не пов'язані між собою. Тож вам залишається імпровізувати. Головна умова - не можна мовчати.

